

SZAKDOLGOZAT

Nagy Regina Helga

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Tájépítészeti, Településtervezési, és Díszkertészeti Intézet

Nappali alapképzési tájrendező és kertépítő mérnök szak

A VÁROSLIGETI FASORT KÍSÉRŐ TELKEK ÉS KERTEK TÖRTÉNETE

Belső konzulens: dr. Takács Katalin
egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Tájépítészeti,
Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet,
Kertművészeti és
Kertépítészeti Tanszék

Készítette: Nagy Regina Helga

Budapest

2025

Tartalomjegyzék:

Bevezető.....	2
1. Módszertan.....	3
2. Városligeti fasor.....	6
Elhelyezkedés, lehatárolás.....	6
Kialakulása.....	6
Díszkertek.....	10
Az első kerti építmények.....	12
Telekalakítás és beépítés.....	13
Fasori kertek használata.....	14
Fasori telkek átalakulása.....	16
3. kiemelt villakertek.....	19
Walter Rózsi villa.....	20
ResoArt (Kőrössy) villa és Klösz-villa.....	23
Ráth György-villa.....	27
4. Konklúzió.....	31
Irodalomjegyzék.....	32
Melléletek.....	34
Források.....	38

Bevezető

Szakedolgozatom témája a Városligeti fasor melletti közvetlen telektömbök – Damjanich és Benczúr utcák határolta terület - kialakulási történetének felkutatása, illetve egy mai állapotfelmérés. Témaválasztásom oka főként a területen való jártasságom, helyismeretem, mivel középiskolai tanulmányaimat az itt elhelyezkedő Budapest Fasori Evangélikus Gimnáziumban végeztem, így nem idegen számomra a környezet.

Célom ennek a kutatásnak az elvégzésével elsősorban a vizsgálati területen található telkek beépítésének feltárása, elsősorban a telekhasználatra, a szabad terekre, így elsősorban a díszkertekre és zöldfelületekre való fókuszálással. Célom emellett a mai állapotok ismertetései, amely tükrözi az idők során történt változások eredményét. Ezentúl készítek az itt található díszkertről található összes információt, ezzel egy kisebb listát alkotva, ezzel segítve a leendő későbbi ebben a témában való kutatások könnyebbségét. *(9. melléklet)*

1. Módszertan

A kutatási téma és vizsgálati terület meghatározását követően szakirodalmi kutatással kezdtem meg a munkám. A területre vonatkozó ismereteket főként Gábor Eszter művészettörténész Városligeti fasorról készült tanulmányai alapján kezdtem feltérképezni (GÁBOR, 2001.; GÁBOR, 2006.) A téma ugyanígy kutatási célként szolgált még Turányi Kornél A fasori díszkertek című munkája is, de ő csak egy bizonyos időintervallumot (1785-1872) fedett le tanulmánya megírásában (TURÁNYI, 1950.). Megismertem továbbá Fatsar Kristóf (FATSAR, 2019.) és Alföldy Gábor (ALFÖLDY, 2025.) tanulmányát is. E kutatók művei szolgáltak alapvető szakirodalmi forrásként szakdolgozatom megírásához. Felhasználtam még a Budapest történetével foglalkozó írásokat (GERLE, 1997.; NAGY, 1975.), továbbá egyes a Városligettel foglalkozó írásokat (HIDVÉNYI, 2007.), hiszen történetéhez jelentős mértékben hozzátartozik a fasor kialakulása is. A jelenlegi lakóépületekhez, esetleg egykori villákhoz tartozó különböző tervek, adatok összegyűjtésével, továbbá archív várostérképek és légifelvételek elemzésével tovább gazdagítottam a kutatásom hitelességét. A legtöbb primer forrást a Budapest Főváros Levéltára gyűjteményei alapján azonosítom és pontosítom. Figyelembe vettem továbbá a kutatáshoz a mai szabályozási terveket, illetve Budapest fakataszterét (INT_01, 2025.10.27.) is összehasonlításban vizsgáltam a területre vonatkozóan. A mai állapotfelmérést pedig saját terepi bejárással során pontosítom, részletes utca, kert és park bejárásait, az itt elhelyezkedő múzeumok meglátogatásait információk gyűjtésére használom.

A szakirodalmi kutatás mellett párhuzamosan online kezdtem keresni a Városligeti fasorról és környékéről fellelhető digitalizált, vagy online referenciával rendelkező írásos/képi forrás adatokat. Megnéztem, hogy milyen átfogó, történeti áttekintésű cikkek és bejegyzések elérhetőek az interneten (INT_01, 2025.10.27.; INT_02, 2025.10.28.; INT_03, 2025.10.28. INT_04, 2025.10.28.). Kutatásom során a Hungaricana Közgyűjteményi Portál és az Elektronikus Levéltári Portál felületén találtam meg az elsődleges írásos és képi forrásokat, melyeket felhasználtam a történeti áttekintés és a részletek kutatása során (hivatkozok a legfontosabbakat).

Ezek után megnéztem milyen archív térképek, milyen információ tartalommal elérhetőek digitalizálva a területről, amelyek közül felhasználtam az alábbiakat a BFL

gyűjteményéből: (HU BFL XV.16.d.241/6, HU_BFL_XV_16_d_241, HU BFL XV.16.d.241/17, HU BFL XV.16.b.221/18, HU BFL XV.16.e.251/50) Photoshop segítségével összefedvényeztem és elemeztem őket. Vizsgálatom kiterjedt a fasori tömbnegyed beépítettségére; megnéztem az évek során megváltozott telekhatárokat, telekfelosztásokat; megfigyeltem a zöldfelületek csökkenését és szerepük megváltozását és ennek miértjét; az 1867-es térképen ábrázolt díszkertek kapcsán megnéztem, hogy ezekből mi maradt fent, hiszen a sűrűbb lakóterületi beépítések csak ezt követően indultak el. A térképi kutatásomat kiegészítve, felhasználtam még légifotókat és ortofotókat is, amelyeket a Hadtörténeti Múzeum, a Google Earth Pro, a Lechner Tudásközpont és a Fentrol.hu gyűjteményeiből válogattam. Ezekről a légifotókról ugyanis kiderül a fennmaradt fák helyzete és mennyisége, továbbá az épületek, beépítés változó jellege ad egy viszonylag megfogható képet a területi változásokról.

Az átfogó írásos és képi, térképi adatok kutatása közben, a rendelkezésre álló források megléte alapján vált szükségessé bizonyos lakóépületekre és egykori bérházak, villák kertejére való témaszűkítés. Kikerestem, hogy mely telkeket lehet napjainkban is szabadon látogatni – ebben részben segített a már megszerzett és a bevezetésben említett területi ismeretem – közcélú intézmény esetén felkerestem a honlapjukat (*INT_08, 2025.10.28.; INT_09, 2025.10.28.; INT_10, 2025.10.28.; INT_11, 2025.10.28.*), ahonnan további információkat kerestem a mai használatban kapcsolatban. Ezen felül ugyanúgy, mint az általános kutatásnál, megnéztem az egyes bérházakról, villákról írt internetes tartalmakat, ha volt ilyen (*INT_03, 2025.10.28. INT_04, 2025.10.28.; INT_07, 2025.10.28.*). Archív képeket Fortepan oldalára is felmentem kicsit keresgélni, hátha találok egy-két képet a területről és udvarokról. Szerencsémre egészen sok állt a rendelkezésemre, így ezeket felhasználva még jobb képet kaptam az akkori kinézetéről a fasornak. Néhány esetben sikerült előtte-utána képeket is csinálnom.

Ezt követően a Budapesti Fővárosi Levéltárban folytattam a keresgélést. Kikerestem a terület szabályozási terveit, melyekről le tudtam olvasni a mai helyrajzi számokat. Miután ez megtörtént a BFL részletes keresőjében a mai helyrajzi szám alapján kikerestem a meglévő dokumentumokat. Erről készítettem egy excel táblázatot, amiben feltüntettem a honlapon feltüntetett információkat, mint például az építés évét, korabeli címet és mai címet, építtetőt és tulajdonost, iratanyag tartalmát és a legfontosabbat, a BFL jegyzetét. Ez azért fontos, mert később ez alapján a jegyzet alapján tudtam kikérni az iratokat a levéltárból. Így tehát elkezdtem a kutatásomat a levéltárban. A megkapott anyagokból számomra azok voltak fontosak, amelyek valamilyen információt tartalmaztak a kertről. Azokra gondolok, mint a kerítésnek a terve; a

helyszínrajz, amin valamennyire fel van tüntetve a kert struktúrája vagy jelölve vannak a fák, a kerti berendezések, a kerti utak; metszetek, ahol a terasz látszik, hogy hogyan kapcsolódik a kerthez, vagy amiből bármi kiderül az udvarról. Csak ezekre fókuszáltam, ugyanis itt a villának a kertje az érdekes és nem maga az épület. A megtalált információkat ezek után elemeztem és összevettem a mai állapottal.

A fent említett otthoni és levéltári kutatások mellett egyidejűleg helyszíneléseket is végeztem. Ilyenkor kimentem a területre és megfigyeléseket végeztem a jelen fennálló helyzetről. Próbáltam minél több villakertbe és bérház belső udvarába bejutni, amiket igyekeztem minél jobban megfigyelni és fotókat készíteni. A múzeummá alakított épületekbe bementem és a számomra hasznos információkat rögzítettem. Ilyen volt a Walter Rózsi-villa, ahol a városligeti fasor történetéről is van egy kisebb kiállítás. Emellett részt vettem a Budapest100 rendezvényen, ahol szintén birtokomba került néhány fontosabb részlet a helyszínről. A konklúziómat és eredményeimet ezen módszertan és kutatások összegzése alapján ismertetem és értékelem (4. fejezet), illetve megfogalmazom gondolataim, javaslataim a fennmaradt értékek megóvásának lehetőségei és szükségessége kapcsán.

2. A városligeti fasor bemutatása

Elhelyezkedés, lehatárolás

A vizsgált terület Magyarország fővárosában (Pest vármegye) Budapesten található. Hogy a terület melyik kerület hatósága alá tartozik, az egy érdekes kérdés. A Benczúr utca és a Városligeti fasor közötti terület a Terézvárosi Önkormányzat (VI. kerület) illetékessége, míg a másik oldal, a Damjanich utca és a Városligeti fasor között elterülő rész az Erzsébetvárosi Önkormányzat (VII. kerület) alá sorolandó. Ezáltal az egykor egységesen fejlesztett lakónegyed ma két külön kerületi hatáskör között oszlik meg, amely annyiban érdekes, hogy a közterületi fenntartás, a szabályozás és a fejlesztések eltérőek lehetnek. Rögtön szembe is tűnik a meglévő fák listázása és térképen való megjelenítése. Terézváros részletes adatokkal tud szolgálni az abban a kerületben elhelyezkedő fák területi elhelyezkedéséről és a fafaj meghatározásáról, ezzel szemben Erzsébetváros csak a Városligeti fasoron található hármás fasor egyedeiről tud információt megadni ezen a téren. (INT_01, 2025.10.28.)

A vizsgálati területet a már előbb említett utcák (Benczúr utca és Damjanich utca) határolják. További határai Lövölde tér felőli oldalon a Szív utca és a Rottenbiller utca. Keleti oldalról maga a Városliget határolja a Dózsa György úttal, azonban említést érdemes tenni a ligeti rondóról is, hiszen régebben, még a Városliget kialakulásánál ez volt magának a ligetnek a főbejárata és a fasornak a fókuszpontja, ide vezette az arra járó az osztott sétánnyal kialakított utca. Manapság a bejárat funkció már megszűnt, de a fókusz továbbra is ide irányul. Jelenleg itt található most a Néprajzi múzeum és az 1956-osok emlékműve is.

Kialakulása

„A' köz jónak szeretete a' legközelebb megholt Magyar Országi Primást arra indította, hogy a' Pesti lakosok számára egy sétáló helyet készíttessen, még pedig a' mi legkülönösebb volt, sivány homokból és mocsárból álló földön. [...] Azután, hogy ezekre a' mulatóhelyekre alkalmas bejárás legyen, egy 10 ölnyi szélességű és egyenes lineában 500 ölnyi hosszúságú fősétáló helyet, egynehány homok dombokat elterítvén, a' szélhordta homokon keresztül tsináltak, és 4

sorbán rész szerént nyárfákkal, rész szerént Vad gesztenyefákkal beültették, a' melly által egy Allé szekér-útnak, a' két felől lévő Allék pedig a' gyalogok kedvéért készültek. Hogy pedig a' futó homokot, a' sétálóhelyeknek mind a' két oldaláról, a' szél a' sétálóknak szemébe ne fújja, és hogy a' sivatag pusztá egy kies mezüvé váljon, Egy része ennek a' pusztának, a' sétálóhelyeknek mind a' két oldala felől egész addig, a'hol maga a' közönséges Sétáló hely kezdődik, 1800ban tavasszal, magános kerteknek, a' Pesti lakosok közt elkötyavetyéltetett. [...] Három Esztendő alatta' homokos pusztából gyönyörű kies mező lett.

Witsch Rudolf 1809.

1785-ben kezdődött meg a mai Városliget területének befásítása. Az így kialakult erdőt a városi tanács bérbe adta 1799-ben 24 évre Batthyány József hercegprímásnak és annak örökösének részére. Egyetlen feltétele volt ennek az üzletnek. A hercegprímásnak folytatnia kell a területen a fásítást, parkosítást. A város pedig magára vállalta, hogy az ide vezető utat kialakítja és Batthyány által adományozott fákkal beülteti. (NAGY, 1975, pp. 257.) Ez a folyamat problémákba ütközött mikor a hercegprímás örököse, Batthyány Tivadar elhanyagolta a szerződésben előírt kötelezettségeit. 1805-ben emiatt a városi tanács visszavette az erdőt.

Ennek ellenére a város betartotta a feladatok rá eső részét. Az út létrejött (ez a mai Városligeti fasor). Az utat kialakításakor négy sorban nyárfák és vadgesztenyefák szegélyezték és az új, száz öl átmérőjű városligeti rondóig húzódott. Az újonnan létrehozott sétány mellett lévő területeket pedig egyenlő részekre felosztva elárverezték. A megvétel feltétele a telkek bekerítése és gyümölcsfával való beültetése, illetve a kertek egy részén szőlőskert kialakítása. Emellett elvárás volt a kerti ház vagy villa építése. (NAGY, 1975, pp. 257.) A mai Damjanich utca és Benczúr utca közötti részen 1800-as években ezeket a szőlőskerteket főleg jómódú kézművesek és kereskedők vásárolták fel.

Pesten ezen területek (Városi erdő, fasori kertek) létrehozása volt az első jele annak, hogy a gyors ütemben fejlődő város a település megműveletlen részeit kényszerül hasznosítani, fejleszteni a “nagyvárosi” életforma megteremtésével. Pest kül- és belvárosát egy vonalárok választotta el egymástól., ami a mai Lövölde tér területén helyezkedett el a mi esetünkben. A külvárosok gyors fejlődése okozta ennek az ároknak a létrehozását 1771-ben. A járványok megelőzése volt a fő céljuk, így csak az országutak mentén lehetett átkelni rajta. (HORVÁTH, MADUROVICZ-TANCSICS, SÁPI, 2017, pp. 13.) Az itt kialakuló kertes beépítésű új városnegyed a futóhomok megkötésére szolgált. E célból került sor a terület további bővítésére is, egészen a mai Landler Jenő- és Rudas László utcáig. Ezen szőlőskerteket városerdőske

telkeknek nevezték és összesített kiterjedésük majdnem akkora volt (307 hold), mint a Városerdőcske, azaz a mai Városliget. (NAGY, 1975, pp. 271.; DARVASNÉ MOLNÁR, 1994, pp. 369-370.)

A Városliget kiépítésének kezdete után, 1800-ban az akkori nagyobb kiterjedésű (külső) Terézváros és a liget közötti terület felparcellázására került sor, 200 telket hozva ezzel létre. Az ún. külváros határa, a Pacsirtamező vagy másnéven Lerchenfeld, az árokvonallig húzódott. Ez a mai Rottenbiller és Felsőerdősor utcák vonala. Az innen délnyugati irányban elhelyezkedő telkek Terézvároshoz lettek bejelentve, míg az északkeleten lévő parcellák a Városligethez kaptak házsámot. Az újonnan létrejött területeket északon a mai Podmaniczky utca, délen az István út határolta. Ennek középvonala lett a Városligeti fasor helye, amely a Szénapiactól induló (mai Deák Ferenc tér) Király utca meghosszabbításaként szolgált. (GÁBOR, 2006, pp. 100-101.)

A telkek térbeli kialakítása, lehatárolása egységesen alakult ki, melyeknek a teljes területe 1200 négyszögöl. Két önálló utcafronttal rendelkeztek, melyek közül egyik a fasorra, másik a szomszédos, párhuzamos utcára nézett, amely lehetett ÉNy-i irányban a Nagy János (mai Benczúr utca) vagy DK-i tájolásban a külső Három dob utca (ma Damjanich utca). Csak a négy szélső telek tért el a többitől. Ezeket ugyanis három utca határolta és ezekhez igazodva területük valamennyivel nagyobb lett, mint a megszokott 1200 négyszögöl, illetve az alakjuk is némileg eltért a többi telekre jellemző szabályos téglalap formától. (HU BFL XV.16.d.241/6) A további telkek, már szabálytalanabbak voltak alak és területnagyság szempontjából is. (1. melléklet)

Az immár kialakított Városligetbe (akkori nevén Stadtwaldchenbe) vezető út két oldalán fákat telepítettek Witsch Rudolf által, ezzel létrehozva a városligeti fasort, a Stadtwaldchen Allée-t. (ALFÖLDY, 2025, pp. 269-308.) Eredetileg a fasor négy sorból – nyárfákból és vadgesztenyéből - állt. Az 1830-ban bekövetkezett rendkívüli hideg tél miatt az egyedek száma lecsökkent, mivel József nádor rendeletére kivágták a nyárfákat tűzifa gyanánt a lakók számára. (GÁBOR, 2006, pp. 101.) Leyrer, Franz Schams és Podmaniczky Frigyes is említést tett irataiban a fasorról (LEYRER, 1803., pp. 126-130.; SCHAMS, FRANZ, 1821; STEINERT, 1984, pp. 20-21.). A kivágott nyárfák helyére négy újabb gesztenyefasort telepítettek, ezzel létrehozva az új hatsoros városligeti fasort. A későbbi leírások, megemlékezések már csak a hatsoros gesztenyefasorról tesznek említést. (GÁBOR, 2006, pp. 101.)

Eredetileg a fasori telkek keskenyek és mélyek (12° x 100° öl nagyságúak) voltak és a területet “parcelláztató” birtokos Batthyányi érsek volt. Ez a telek kialakítás a 19. század elején

elég elterjedtnek számított. A jobb elhelyezkedésű, megközelíthető, de azonos méretű parcellák esetében utcákat kellett volna nyitni, ami elég költséges lett volna, igyekeztek elkerülni ezt a lehetőséget (GÁBOR, 2006, pp. 159.), emiatt maradt itt napjainkra is nagyobb telektömb kialakítás, mint a környező városi szövetben. Emellett a tulajdonos minél több telket akart létrehozni, gazdasági megfontolásból. Csak a pesti nagy árvíz után fedezték fel a városligeti fasor jó tulajdonságait. Előtte szinte csak gyümölcsösök voltak megtalálhatóak a területen. Két fontosabb emeletes villa 1841-ben épült Pistory Jakab és Döring József tulajdonában lévő telkére, Kasselik Ferenc tervezésében. A következő három évtizedben ugyanakkor nem épült több más hasonló villa a fasorban (GÁBOR, 2006, pp. 161.). Az 1850-es évek közepén megépült az első 9 kislakásos bérház. Tulajdonosa Wikus (Vikus) Károly volt, aki a városligeti 18-19. számon építkezett. A már említett Fleischmann és Weber cég kertészete később 1875-ben felparcellázásra került és a helyére kialakították a Bajza utca Városligeti fasor és Nagy János utca között futó szakaszát a körülöttük lévő tíz telekkel együtt (GÁBOR, 2006, pp. 167.). A Nagy János utca (mai Benczúr utca) és a Három dob utcai (mai Damjanich utca) határon ¹megjelenő épületek nem nagyon kapcsolódtak az udvarral, inkább használati szempontból voltak fontosak. Ezeket az épületeket gyakran alakították át. Kialakult egy nem teljesen, de mégis zárt sorú elrendezés. Azért nem egészében zárt, mert ebben az időben nem volt kötelező előírás a telektulajdonosok számára, ahogyan az sem, hogy mekkora lehet maga az épület.¹ Csupán annyival kötötték meg az építetők kezét, hogy nem építhettek a fasori telekhatárra és kötelezően fákat kellett ültetniük.² (GÁBOR, 2006, pp. 166.) Ennek eredménye egy elég kaotikus kinézetű utcakép lett. A külső Három dob utcai részen 36 ölnyi “nagyjából” összefüggő házsor, míg a Nagy János utca felől 148 ölnyi összefüggő házsor épült fel az 1870-es évekre. (2. melléklet, 3. melléklet)

A telkeken villák építését a XIX. század első felében kezdték el, noha eleinte inkább csak kerti pavilonok, nyári lakok épültek a telkeken. Az építkezések során itt fedeztek fel egy vastartalmú ásványvíz-forrást is, amelynek helyén egy ún. „Vasfürdő” épült (a mai Szondy utca

¹ A területen nincsenek egységesen jellemző épülettípusok és az építészek jellemzően nem tudtak több épület megtervezésén keresztül meghatározó módon kibontakozni, ezért Gábor Eszter művészettörténész kutatásai nyomán csak felsorolom a Fasorban alkotó főbb építészeket: Kasselik Ferenc, Zitterbarth Mátyás, Hild József, Hild Károly, Limburszky József, Diescher János, Diescher József, Feszi Frigyes, Pollack Ágoston, Wieser Ferenc, Lohr Antal, Lohr János, Senger András, Zofahl Lőrinc, Unger Emil, Weber Antal. (GÁBOR, 2006, pp. 167-169.)

² Az építési ügyet a fővárosban szabályozó utasítás (1870. évi X. tc. 22.§.). A Fővárosi Közmunkák Tanácsának hivatalos jelentése 1886, 1887. és 1888. évi működéséről. Budapest, 1890.112. Ez a rendelkezés már előírta, hogy a harmadik építési övezetben (így a Városligeti fasorban is) az utcavonaltól 5, a szomszéd felől 3 méter távolságra szabad építkezni.

és Munkácsy Mihály utca sarkán). (NAGY, 1975, pp. 271.) Az építkezéseknek viszont gátat szabtak a napóleoni háborúk és ennek okán felmerülő, egymást követő gazdasági válságok, így azok csak a harmincas években folytatódtak. Ekkor gyors ütemben húzták fel egymás után a villákat (...), a szőlőskertek átalakultak díszkertekké és ez a terület hamar Pest úri negyedévé változott át. (NAGY, 1975, pp. 276.; DARVASNÉ MOLNÁR, 1994, pp. 370.) (4. melléklet)

Díszkertek

1800 tavaszán kerültek eladásra a Varosligeti telkek. Ezekről az eladásokról a telekátírási jegyzőkönyvekből áll rendelkezésünkre egykorú és visszautaló adat, de nem mindegyikről. (GÁBOR, 2006, pp. 101.) 1803-ban már áll három épület a fasorban Joseph Leyrer városvezető könyvében megjelent leírását alapul véve (GÁBOR, 2006, pp. 101.). Helyzetükről vagy tulajdonosukról viszont nincs pontos adatunk, de Pest-Buda és környékének katonai célú várostérképe az 1810–20-as évekből tanúskodik a meglétükről (1. melléklet). Egyiküket viszont be lehet azonosítani, mert Joseph Leyrer városvezetési kiskönyvében csatolt egy metszetet, amelyet Pichlerischer Parknak nevezett (LEYRER 1803. 126-130.). Ennek az adatnak az ismeretében Gábor Eszter arra következtet, hogy a tulajdonosa Johann Pichler, aki 1800-1809 között birtokolta a Városligeti fasor városligeti 45. számú telket, melynek átépítéséről 1848-ból maradtak fenn iratok. Ezen felül Leyrer még említést tesz két kerti házat is. Következtetések alapján egyik Johann Georg Eger kávézó, másik Constantin Macsenka kereskedő tulajdona volt. (GÁBOR, 2006, pp. 101-102.)

1805-1815 között gyorsan váltották egymást a telkek tulajdonosai. Mivel a pénz értéke romlásnak indult, a módosabb polgárok az itteni területekbe fektették vagyonukat. Ugyan kevés ráfordítással, gondozással, de rövid időn belül kétszeres áron tudták eladni további ingatlanfejlesztési céllal. 1805-ben Batthyány Tivadartól eltulajdonított fasor gondozásával először Lehner Mihály, később Steiner József csőszöket bízta meg a városi tanács. A csőszök fizetése évi 100 forint és a helyben kaszált fű eladásából befolyó összeg is. (TURÁNYI, 1950, pp. 582-583.) Az 1808-ban Pest város fejlesztése és szépítése szolgálat céljából megalakult Szépítő Bizottmány különös figyelmet fordított a Városligetre és környékére. 1810-ben megépült a városligeti nagyvendéglő, majd 1814 áprilisában a vendéglő bérlője kérvényt nyújtott be a Bizottmánynak, hogy a poros és elhagyatott állapotban lévő fasori utat rendbe hozzák, hiszen az út felújítása nem csak a vendéglőbe látogatók érdeke, hanem a városé is. Sajnos az anyagi állapotok és a környéken található kavics alapanyag nem volt megfelelő erre a beruházásra, a

fasori út rendbehozatala elmaradt (*TURÁNYI, 1950, pp. 583.*). 1817-ben létrejött a Városliget kiépítésének terve. A város a liget bevételeit a Bizottmányra hagyta, így a Fasorban nőtt széna bevétele már nem a csöszökhöz, hanem a Szépítő Bizottmányhoz került. Erre az új jövedelemforrásra hivatkozva a városi tanács 1818. január 24-én áthárította a fasori út karbantartásának és a körülötte lévő fák gondozásának feladatát a Bizottmányra. (*TURÁNYI, 1950, pp. 583.*)

Az 1830-as évektől kezdve az itt található szőlőskertek átalakultak díszkertekké, a tulajdonosok is kicserélődtek. Az iparosok és kereskedők csapatát felváltotta a városi hivatalnokok társadalmi rétege. Az itt épült villák jellemzően klasszicizáló stílusban épültek. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc vége felé, 1849 májusában, a polgárság módosabb rétege az itt épült villájukban vészelt át a bombázást, emellett a pest nép egy része a liget fái között keresett menedéket (*TURÁNYI, 1950, pp. 585.*). A 19. század közepét követően a fasori telkek szinte mindegyike be volt már építve. Turányi kutatásai szerint Kolb János, városi tanácsnok kertje egyedülálló volt itt. Az építész Pollack Mihály is rendelkezett itt területtel (Városligeti fasor 18. szám), amelynek kertje és saját tervezésű épülete szintén páratlan. Gömöri Károly gyógyszerész kertje nemes gyümölcsfákkal volt beültetve. (*TURÁNYI, 1950, pp. 585.*)

Az 1838-as árvíz után, még abban az évben megjelent Közöséges Építési Rendszabás miatt található meg a fasori építkezésekről szóló tervek és építési engedélyről szóló iratok. Ettől kezdve az információink pontosabbak és megbízhatóbbak. Ugyanakkor ezeknek az iratoknak a 90 %-a csak az épületről ad nekünk információt, a kertről nem. (*GÁBOR, 2006, pp. 100.*) Jelentősebb ok, amiért ez a dátum fontos, hogy a természeti katasztrófa után az építkezések fókusza erre, az addig külterületnek számító negyedre került át. Ennek a figyelemnek köszönhető például a városligeti fasor elején (ma Lövölde tér) Zitterbarth Mátyás tervei alapján újonnan felépített korszerű és elegáns lövölde, amelynek elődje víz alá került a belvárosban. Ez az épület nem csak a polgári lövészegylet lögyakorlatainak helyszíne volt, hanem nyári vendéglátóhelyként is szolgált (*GÁBOR, 2006, pp. 108-109.*).

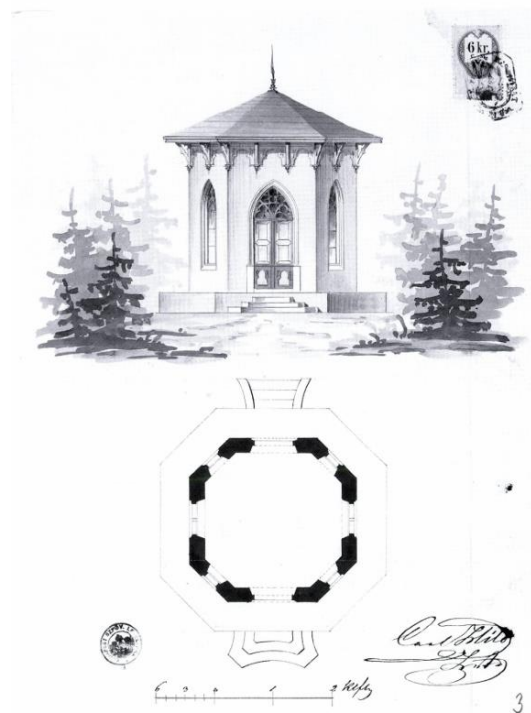
1839-től kezdve viszonylag sok információt találunk az épületekről. Ebből korábbi kutatók arra következtettek, hogy az 1839 előtti érvényben lévő építési szabályok nem vonatkoztak a külvárosi területekre, és mivel a Fasor az ún. árokvonalon túl terült el, külterületnek számított, így építkezésekhez nem kellett engedélyt kérni a Szépítési Bizottmánytól. Azonban az 1839-es évben megjelent építési rendszabás létrejötte viszont már pontos építési feljegyzéseket eredményezett (*GÁBOR, 2006, pp. 102-103.*).

Az első kerti építmények

Gábor Eszter kutatásai nyomán a legkorábbinak ítéltető épület Samuel Liedemann pavilonja volt, ami a városligeti 4. számon volt fellelhető. Rokokóra utaló stílusjegyei (ovális alaprajz) alapján gondolhatjuk, hogy a korai 1800-as években épült, amikor még ez a stílus javában élte fénykorát. (1. kép) A kerti pavilont később kiegészítették és villává alakították át, amely a következő években (1840-1860) további átépítéseken esett át (GÁBOR, 2006, pp. 103., 122., 164.). Az 1867-es térképen (HU BFL XV.16.b.221/18) már láthatjuk, hogy ezek a Városligeti díszkertek tudatosan lettek kialakítva. Megálmodójuk vélhetően a nyilvános tájkertekhez hasonlókat akart alkotni, melyekbe tökéletesen beleillettek a pavilonok, kisebb kerti építmények, a vendéglő és az akár majorság is. (GÁBOR, 2006, pp. 147.) A tájképi kertek stílusjegyeit hordozva megjelennek bennük a kacsaringós kerti utak, egy-egy helyen művi patak vagy vízfelület és az úgymond „tervezettlen”, oldott hatást keltő ültetési mód, elvégre egy tájképi kertnek az a célja, hogy minél természetesebb hatást keltsen. Ezzel együtt a 19. század utolsó harmadát ekkor már jellemző historizáló kert stílus jegyében szabályosabb virágágyások és úthálózatok is megmutatják magukat egyes telkeken, ezzel gazdagítva a díszkertek változatosságát és izgalmasságát. Ezek a telkek, kertek sokáig a Városliget főbejáratának felvezetéseként szolgáltak, s akár egy összefüggő zöld területként is vizsgálhatóak, melyben megjelenhetnek akár szőlőskertek is a fák és virágokon kívül, néhol még ugyanazon a telken belül. (GÁBOR, 2006, pp. 147.) Ugyan nem egy nagy tájkertről beszélünk, hiszen fel volt osztva telkekre. Köztük Széchenyi Istváné is, aki 1838-ban vette meg telkét (45-46. szám) a kert fáinak szépsége és a már ott álló kerti pavilon miatt. (BFL 1215d. Pesti telekátírási jegyzőkönyvek 18. kötet, 324. lap; uo., 20. kötet, 609. lap.)

A már említett pavilonok nagy része első kerti építményként klasszicista stílusban épült a 19. század középső harmadában, tehát nem voltak alkalmasak a lakhatásra, inkább csak kertészlakként, kerti lakként, eső előli menedékként, kisebb társadalmi események lebonyolítására, délutáni vendégségek helyszínéül lehetett őket használni. Az 1850-es években kezdődtek meg az újabb típusú pavilonok építkezései, amelyek már zárt kialakításúak voltak. Később ezeket az épületeket alakították át és bővítették tovább villa épületekké (GÁBOR, 2006, pp. 147.). A pavilonokon kívül nagy jelentőséggel bírtak az üvegházak és növényházak is. Köztük az egyik legfontosabb a Városligeti fasor 50., 51., 52. számú hármas telken elhelyezkedő növényházak, ezek már nagy mennyiségű növénytermesztéssel foglalkoztak. Fleischmann és Weber cég nevén volt bejelentve és 1863 óta ők használták. (HU BFL

XV.17.b.312 739/1873, HU BFL XV.17.b.312 1705/1872, HU BFL XV.17.b.312 695/1870). Emellett még a Városligeti fasor 45-46. számon is fellelhető volt egy virágház (GÁBOR, 2006, pp. 151-152.), bár erről további igazoló adatot egyelőre nem találtam. Mindezek az üvegházak láthatóak az 1873-as térképen sárga színnel jelölve a mai Bajza-Benczúr utca saroktelkein.

1. kép: A Tabermann-pavilon tervrajza. Hild Károly? talán Gerster Károly, vagy Frey Lajos, 1857. (Városliget No. 16.), BFL XV. 311. SzB 17908.

A telekalakítás és beépítés

Eredetileg a fasori telkek keskenyek és mélyek ($12^\circ \times 100^\circ$ öl nagyságúak) voltak és a területet “parcelláztató” birtokos Batthyányi érsek volt. Ez a telek kialakítás a 19. század elején elég elterjedtnek számított. A jobb elhelyezkedésű, megközelíthető, de azonos méretű parcellák esetében utcákat kellett volna nyitni, ami elég költséges lett volna, igyekeztek elkerülni ezt a lehetőséget (GÁBOR, 2006, pp. 159.), emiatt maradt itt napjainkra is nagyobb telektömb kialakítás, mint a környező városi szövetben. Emellett a tulajdonos minél több telket akart létrehozni, gazdasági megfontolásból. Csak a pesti nagy árvíz után fedezték fel a városligeti fasor jó tulajdonságait. Előtte szinte csak gyümölcsösök voltak megtalálhatóak a területen. Két fontosabb emeletes villa 1841-ben épült Pistory Jakab és Döring József tulajdonában lévő

telkére, Kasselik Ferenc tervezésében. A következő három évtizedben ugyanakkor nem épült több más hasonló villa a fasorban (GÁBOR, 2006, pp. 161.). Az 1850-es évek közepén megépült az első 9 kislakásos bérház. Tulajdonosa Wikus (Vikus) Károly volt, aki a városligeti 18-19. számon építkezett. A már említett Fleischmann és Weber cég kertészete később 1875-ben felparcellázásra került és a helyére kialakították a Bajza utca Városligeti fasor és Nagy János utca között futó szakaszát a körülöttük lévő tíz telekkel együtt (GÁBOR, 2006, pp. 167.). A Nagy János utca (mai Benczúr utca) és a Három dob utcai (mai Damjanich utca) határon megjelenő épületek nem nagyon kapcsolódtak az udvarral, inkább használati szempontból voltak fontosak. Ezeket az épületeket gyakran alakították át. Kialakult egy nem teljesen, de mégis zárt sorú elrendezés. Azért nem egészében zárt, mert ebben az időben nem volt kötelező előírás a telektulajdonosok számára, ahogyan az sem, hogy mekkora lehet maga az épület. Csupán annyival kötötték meg az építetők kezét, hogy nem építhettek a fasori telekhatárra és kötelezően fákat kellett ültetniük.³ (GÁBOR, 2006, pp. 166.) Ennek eredménye egy elég kaotikus kinézetű utcakép lett. A külső Három dob utcai részen 36 ölnyi “nagyjából” összefüggő házsor, míg a Nagy János utca felől 148 ölnyi összefüggő házsor épült fel az 1870-es évekre.

Fasori kertek használata

A 19. század második felében épült házakat első sorban nyaralóként - Sommerhausként - használták a városlakók. Némely épületben már ekkor volt fűtés, de semmi jel nem utal arra, hogy állandó lakhatást biztosítottak volna. (GÁBOR, 2006, pp. 177-179.) Állandósult tartózkodás csak a későbbi évtizedekben (1860-1912) felhúzott bérházakkal, illetve a villák folytonos kiegészítésével, átépítésével, majd későbbi több lakássá osztással alakult ki. Az első ember, akiről korábbi kutatásokból tudható, hogy a fasori villájába költözött véglegesen, az Zsigmond Pál ügyvéd volt.⁴

³ Az építési ügyet a fővárosban szabályozó utasítás (1870. évi X. tc. 22.§.). A Fővárosi Közmunkák Tanácsának hivatalos jelentése 1886, 1887. és 1888. évi működéséről. Budapest, 1890.112. Ez a rendelkezés már előírta, hogy a harmadik építési övezetben (így a Városligeti fasorban is) az utcavonaltól 5, a szomszéd felől 3 méter távolságra szabad építkezni.

⁴ A Pester Lloyd-Kalender (411. jegyzetben i. m.) 1867-ben Zsigmond Pál Advokat lakcíme P[est], L[eopoldstadt] Wagg[asse] (Mérleg u.) 2., Az Adressen-Kalender 1870-1878 köteteiben Advokat P[est], L[eopoldstadt] 3 Kronengasse] (Nagy korona u.) 4.; a Budapester Adressen- und Wohnungs-Anzeiger 1880-1881. kötetében már Privatier, címe VII. Damjanich 12/14. (Ez a városligeti 4-5. számú telek utca felőli új címe.) Ezen a címen szerepel a Budapesti cím-és lakjegy zék 1885, és 1888. évi köteteiben.

Mivel az egykori fasori kertekről fennmaradt irattári tervi emlék vagy fénykép jelenleg nem ismert, az alábbiakban néhány korabeli látogató leírásait, emlékeit közlöm, hogy ez alapján képet kapjunk legalább a fasori hangulat jellegéről.

Hevesi Lajos író és újságíró a városkönyvében írta le gondolatai a fasorról: „*Itt kezdődik a vadgesztenyefából álló lombos és árnyékos városligeti fasor, mely egyenesen kivezet a ligetbe. Kétol dalt csinos, sőt részben igen díszes magánkertekkel van szegélyezve, melyeknek egy része ékes nyaralókat foglal magába. Ezek közül feltűnő balra az ötödik kertben levő Wechselmann-féle villa, melyet Unger Emil épített, jobbra pedig a legutolsó épület: Batizfalvi testgyógyászati intézete.*” (HEVESI, 1873, 191-192.)

Ágai Adolf (Porzó) lapszerkesztő és orvos szavai a kiadványából: „*Mikor régebben sétáltam erre, mintha temető, kihalt nemzetségek mausoleumai mellett mentem volna el. A bús illúsiót csak növelte a vaskerítés mögött virágzó liliom, nárcisz és a szomorúfűz. Igaz, hogy vidám gyerekek futkároztak a virágok között. De hát azt cselekszik ők az igazi sírokon is. S élve a ritkán megbolygatott magányt, boldog szerelmesek ide vonultak vissza ábrándozni a lomb árnyán. Volt itt élet mégis, de csak ünnepnapokon, ekkor is a fasornak elején. És másmilyen egészen. Vigan dörgött-ropogott a puskatűz a polgári lövő-ház kertjében, ahol a Herr von Giesskandel egy hármast lőtt a Herr von Schwartelért, és habzó sör mellett vitatták meg a békés puffogatás esélyeit, míg hátul a kertben az Antal főherczeg regemencz-bandája - Herr Kapellmeister Poblaschek persönlich - játszta a legszebb áriákat a Nor mából és a Lanner ländlerreit.*” (PORZÓ, 1908, pp. 116-117.)

Kóbor Tamás író a 70-es évek első felére emlékezik könyvében: „*Következett a fasor. Milyen hosszúnak éreztem az utat odáig, mi ilyen hosszú volt maga a hűs gesztenyesor, mozdulatlan széles leveleivel, rejtelmes fürtös virágzásával, melyből később zöld tüske, majd fényes barna nagy gyümölcs lett. Ez a fasor táplálta bennem a természetimádást. Az vegyítette a színt a bolt nagy árnyékvilágába. Néztem a hatalmas fákat, néztem a fasor végét, mely oly szűk és alacsony volt, mint egy kerek kis szikrázó üveglak és oda iparkodtam a szűk nyíláshoz és kíváncsi voltam, hogy keresztül férek-e rajta. Éveken át kerestem, vágytam utána, de soha nem értem el. Mire oda értünk, mindig kitágult. És akkor bizzék még valaki valamiben és ne higgyen a csodákban!*” (KÓBOR, 1911., pp. 36-37.)

Hatvány Lajos író így mutatta be regényében Zsiga látogatását a fasorban: „*A Fasorban? De hol? Melyik villában? Tornácos, oszlopos nyárilakok bújnak meg a mély kertek alján. Zsiga a kerítéshez támasztja sze mért. Itt gyerekek szaladgálnak az utakon, ott a fűzfa alatt egy kisasszony ül, piroskötésű könyvet tart a kezében.*” [...] „*A villa mögött a zöld mezőn, itt-ott vörös virágok égnék egy-egy gruppan s a virágok körén túl, egy fenyőfa*” (HATVÁNY, 1927.)

Ezekből a leírásokból érzékelhetjük a fasori kertek előkelőségét annak ellenére, hogy maga a fasor misztikusan beárnyékolja azt.

A fasori telkek átalakulása

A fasori telkek népszerűsége visszaesett az Andrássy út megépítése miatt, mert az új útszakasz átvette a forgalmat és a fő megközelítést a Városliget felé, illetve az ott épülő új házak pedig a polgárok figyelmét keltették fel. A megemelkedett telekárak miatt keresztben elkezdték megfelelni a hosszanti parcellákat egy a fasorra, illetve egy az ellentétes utcára néző telkekre. Ez vezetett a régi villák lebontásához és többemeletes, több lakásos, nagyobb bérházak megépítéséhez az 1870-es évek közepétől kezdődően. (GÁBOR, 2006, pp. 179.) 1870-es években megépült a Bajza utca a Nagy János utca felől a fasorig, majd ezt meghosszabbították 1910 körül egészen a Damjanich utcáig, mint ahogy ezt az 1912-es kataszteri térkép is bizonyítja (6. melléklet). (GÁBOR, 2006, pp. 179.) A következő évtizedekben épült fel a ma is álló református templom (1911-1913.) és az evangélikus templom és a hozzá tartozó gimnázium (1903-1904.) is. (GÁBOR, 2005, pp. 62.) A lövölde eltűnt és helyette megjelentek a bérházak szintén a 19. század végén. (GÁBOR, 2006, pp. 179.) Az idők során a Városligeti fasor épületállománya kicserélődött. Az eredetileg nagy telkeket kisebbekre osztották, a Benczúr utca és a Damjanich utca felé hátsó kertekkel zárt sorú bérházakat építettek. A régi nyaralónak használt villákat lebontották és a 1890-es években korszerű családi villákat vagy bérházakat emeltek a helyükre. Ha a teleknagyság és a korábbi épület elhelyezése megengedte, akkor a régi villa elé épültek fel az újak, így néhol eldugva megmaradtak az egykori épületek a belső kertekben (Városligeti fasor 5., Városligeti fasor 28., Városligeti fasor 32., Benczúr utca 7.) (GÁBOR, 2001., pp. 31.). Tehát a századforduló beköszöntével a fasorban is megjelentek a többlakásos villák. A korábbi nagy telek területnek köszönhetően ezek a villák mélyen a telek belsejében épültek fel. Szintén elterjedtek a kétemeletes házak, szintenként egy-egy lakással, de a kétemeletes, hat lakásos épületekre is volt példa. A lakóházak mellett a 19-20. század

fordulóján megjelentek továbbá a követségi funkciók is az új villaépületekben. Ezek közül ma is megtalálunk néhányat (Városligeti fasor 22., Városligeti fasor 26.). (GÁBOR, 2006, pp. 179.)

1912-1944 közötti időszakban nem történtek nagy változások. A telkek elrendezése és mérete nagyjából megmaradt a régi kiosztáshoz képest, egyes helyeken (a terület keleti részén, a Benczúr utca és Grokij fasor (mai Városligeti fasor) közötti részén) történt tovább telek felosztás. Itt az 1944-86-es térképen (7. melléklet) már megjelenik egy keskeny út (HRSZ: (29724/2)), melynek neve nincs feltüntetve az akkori kataszteri térképen, de ma a Benczúr köz elnevezést viseli. Ezen felül további beépítések és átépítések történtek. Az 1920-as években a fasori fák egyedeit lecserélték az utak felújítása miatt (szóbeli közlés, Budapest100 séta, 2025). A Nagy János utcán - 1926-ban átnevezték Benczúr utcára - megmaradtak az addig épült bérházak és paloták, szintén zárt sorú elrendezésben. (GÁBOR, 2001., pp. 30-31.) A Benczúr utca ekkor már teljesen zárt sorú beépítést kapott és ugyanez volt jellemző a Damjanich utca oldalára is. Ebben a két utcában lévő bérházakat kibővítették vagy átépítették és új funkciót adtak a számára. Ilyen például a Damjanich utca 50. szám alatt, amelyen 1912-ben még templom és a hozzá tartozó Regnum Marianum katolikus egyházközség állt, 1944-re viszont már elköltöztek és a templom helyén tenispályát alakítottak ki. A Lövölde téren kialakított két zöldfelület közül az egyik 1944-es térképen már észlelhetőek egy játszótér egyes elemei, mint például egy homokozó, egy kerti kút és négy kicsi épület. A Vilma királynő útját (később Grokij fasor, ma Városligeti fasor) övező villaépületek és kertek nem változhattak sokat. Egy-egy helyen lettek kibővítve (pl.: Grokij fasor 6., Grokij fasor 25-27.) vagy lebontva (Grokij fasor 39-41.) (2. kép, 3. kép, 4. kép), de 90%-ban megmaradt az 1912-es állapot, illetve felépült a Szakszervezetek Országos Tanácsának az épülete, amely ma az RTL székháza és irodaháza RTL Liget Center néven.

2.kép: Városligeti fasor 39-41., a felvétel Szabó Antal szobrász villájának kertjében készült, 1906, Képszám: 217575, Fotó adományozó: Törökbálint Anno - Magyarorszéký Gábor, fortepan.hu

3.kép: Városligeti (Gorkij) fasor 39-41., SZOT óvoda (később Magonc Óvoda). Előtérben Martsa István 1961-ben felállított Gondozónő gyerekekkel című szobra., 1962, Képszám: 209231, Fotó adományozó: FŐFOTÓ

4.kép: Magonc Óvoda, saját fotó, 2025.

A II. világháború ezt a városnegyedet sem kímélte. Sok épület megsérült (pl.: Kőrössy-villa, ma ResoArt villa), ugyanúgy, mint maga a fasori út is. Szerencsére ezeket helyreállították, az épületeket rekonstruálták és felújították. A telkek felosztása megmaradt az 1944-es állapothoz képest, viszont felépült azóta jó pár új épület (Városligeti fasor 35.c, Városligeti fasor 37.). Mindez a 2022-as és 2018-as szabályozási tervlapokon feltüntetett információk alapján vontam le következtetésként (8. melléklet). 2008-ban átalakították a Reformáció Parkot. A világháború okozta károk miatt az idős gesztenyefákat pótolták és az 1970-es években sok új fafaj tarkította az itt megtalálható faállományt. 2016-ban sor került még egy faállomány cserére, 2017-ben felújították a Benczúr közben található Benczúr Kertet és játszótérét. (szóbeli közlés, *Budapest100 séta*, 2025). A játszótér tervezője Kő Boldizsár egy igazi mesebeli környezetet biztosít a látogatók számára. (INT_13, 2025.11.02.) 2025-ben pedig új arculatot kapott a Reformáció Park belső játszótér is.

Megfigyelhető a már majdnem teljes beépítés, ami tovább folytatódik a Magyar Építészeti Múzeum felépülésével. (INT_02) A fasor fáit is kicserélték, fiatalabb egyedeket ültettek mind a hat soron végig. Néhány öregebb Platanusz acerifolia maradt az eredeti helyén, amelyek nem idősebbek 30 évnél. Ezen felül észlelhető még, hogy a hat soros fasor kialakítása is változott az évek során és nem csak a négy sorosból lett hat sorosra bővülésre gondolok. Képek alapján kijelenthető, hogy az eleinte teljesen zöldsávós belső két-két fasor az utca fejlődésével le lett betonozva és csak a fák számára kialakított zöldgödörből mára egy vékony zöldsáv és a fasorok között egy keskeny beton sétálóösvény maradt. (28. kép, 29. kép, 30. kép)

28.kép: Városligeti fasor 11., Fasor szanatórium (BM kórház), 1903, Képszám: 27702, Fotó adományozó: Schoch Frigyes, fortepan.hu

29.kép: Ötvenhatosok tere (Felvonulási tér), a dísztribüntól a Hősök tere felé nézve. Balra a Városligeti (Gorkij) fasor, ettől jobbra a Dózsa György út házsora, 1975, Képszám: 213695, Fotó adományozó: Urbán Tamás, fortepan.hu

30.kép: Városligeti fasor, saját fotó, 2025.

A következőkben néhány kiemelt villakertet ismertetek a fasori telkek közül, amelyek ma jelentős közfunkcióval és/vagy közcélú zöldfelülettel rendelkezik napjainkban.

3. Kiemelt villakertek

A Városligeti fasor a Király utca folytatása, elegánsabb kidolgozással. Ez a szakasz egy ligetes kertes beépítésű rész, amely egykor nyári villákból, később folyamatos lakóhelyül szolgált a gazdag polgári tulajdonosok számára. A szépen kidolgozott kertek egészen a Városliget széléig, az ott végigfutó határoló út vonaláig húzódtak. Erre a területre jellemzőek voltak a többlakásos bérvillák, amelyekben három-négy hasonlóan jó helyzetű és berendezésű lakás helyezkedett el.

Mielőtt még rátérnék ezen villák kertjeinek részletesebb bemutatására, először szeretnék említést tenni a szintén a fasorban található két különleges épületről.

Ezek közül az egy a Fasori Református Templomot (Városligeti fasor 7.), amely Árkay Aladár tervei alapján épült 1912-1913 között. (5. kép, 6. kép) Az épület stíluselemeit megfigyelve láthatjuk, hogy nagyon sokféle hatás találkozott, mégis a tervezőnek sikerült ezeket összhangba hozni, egységet és egyéniséget teremtve ezzel. Megtalálhatók benne német, finn, amerikai és bécsi szecessziós stílusjegyek is. (GÁROB, 2001, pp. 37-38.)

5.kép: Városligeti (Gorkij) fasor 7., Fasori református templom, 1970, Képszám: 126860, Fotó adományozó: Bauer Sándor

Másik említésre méltó épület a VII. Dózsa György út 82/a-b — Városligeti fasor 51. szám alatt található ház, Dr. Batizfalvy Soma testgyógyászati magángyógyintézete. Az intézmény tervezője Weber Antal, kivitelezője Lohr Antal, 1000 négyszögölnyi területen feküdt és egy emelettel rendelkezett. (HIDVÉNYI, 2007, pp. 18-19.) Az épület a helyszínrajzok alapján kertben állt és az Aréna (mai Dózsa György) út felé egy öt méter széles zöld sáv is tartozott hozzá. Az épület L alakja jóvoltából egy háromféle, félig közrefogott udvart takart. Ezek közül az egyik egy oszlopokkal körülvevett négyzet alakú kerengő volt, középre helyezett

kúttal a kert felé nézve. A második inkább zárt fekvésű volt, valószínűleg gazdasági funkcióval. A harmadik a fasori oldalon volt megtalálható, szintén oszlopsorral és falikúttal. (HIDVÉNYI, 2007, pp. 18-19.)

Később, az 1880-as évek második felében Glück Ignác, az 1890-es évek elején pedig Grünwald Mór és Herczel Manó nyitott még szanatóriumot a fasorban. (HIDVÉNYI, 2007, pp. 19.) Ezek közül ma átalakítás alatt van egy egyik, ami majd a jövőben az Építészeti Múzeum helyszínéül fog szolgálni. (7. kép, 8. kép)

7. kép: Városligeti fasor 11., Fasor szanatórium (BM kórház), 1903, Képszám: 27702, Fotó adományozó: Schoch Frigyes, fortepan.hu

8.kép: mai BM kórház komplexum, saját fotó, 2025.

Walter Rózsi villa

Walter Rozália Mária (1899-1974), akit ma Walter Rózsiként ismerünk, híres operaénekesnő volt az I. és II. világháború között. Hét évesen már az Operaház balettiskolájában volt tanuló, későbbi tanulmányait a budapesti Zeneakadémián és Milánóban folytatta. Énekesi pályafutása 1921-ben indult és hamarosan az Operaház kiemelt tagja lett, ahol nyugdíjazásáig dolgozott. Az 1930-as években volt népszerű, mikor is nem csak a szaklapok, de a bulvársajtó is rendszerességgel ír magán- és nyilvános életéről is. Férjével, dr. Radó Géza textilkereskedővel egy gyermekük született, akit Radó-Walter Marikának neveztek el. (INT_14, 2025.11.02.)

A Walter Rózsi-villa telke eredetileg a szomszédságában elhelyezkedő szanatóriumok (Glück vízgyógyintézet, Grünwald- és Herczel-szanatóriumok) területéhez tartozott. Magát a villát Fischer József (1901-1995), a modern stílus kiemelkedő építésze és felesége, Pécsi Eszter (1898-1975), első magyar statikus mérnök nő tervezte. 1936-ban felépült a három szintes modern lakóház, amelyhez tetőterasz is tartozott. (INT_12, 2025.11.02.) Modernista jellemzője,

hogy az utcai homlokzat zárt és egyszerű, addig az udvari homlokzat oldottabb és a szobák ablakai az udvarra nyílnak. Az épület különlegessége a kerti lépcső, mely az első emeleti teraszt köti össze közvetlenül a kerttel. Ezt 1949-ben elbontották, de a 2020-2022-es helyreállítások során visszaépítették. (INT_12, 2025.11.02.) (9. kép)

A már korábban említett szanatóriumok (Városligeti fasor 9-13.) összevonásával a II. világháború után létrehozták a Belügyminisztérium új kórházát, majd ezt az épületegyüttest később Korvin Ottó Kórháznak nevezték el. (INT_12, 2025.11.02.) A Glück-intézet lebontásra, a telek teljes belső része pedig szinte teljes beépítésre került. Az együttes létrejöttével az államosítás során eltulajdonított és megmaradó Walter Rózsi-villát ezzel a kórházi tömb magába olvasztotta. Az egykori villaépületet a kórház óvodaként és gyermekorvosi rendelőként használta évtizedeken keresztül. 2009-ben költözött ki a kórház a villából. A megmaradt épület igen rossz állapotban volt ekkor és további évtizedekig üresen állt. (INT_12, 2025.11.02.) (10. kép, 11. kép)

10.kép: I-101/1 jelű M. Helyszínrajz, 1960. HU BFL
XV.17.d.329 - 33505 - IV. csomag

11.kép: Walter Rózsi-villa felújítás,
<https://www.walterrozsivilla.hu/a-felujitas-1>

A leromlott állapot és a kórház által végzett átalakítások ellenére 2020-2022 között megtörtént a villa eredeti tervek szerinti helyreállítása. Mindezt az az állami döntés és forrásteremtés tette lehetővé, hogy a Városligeti fasor 9-13. számú telkét a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) vagyonkezelésébe adták, azzal a céllal, hogy az egykori BM kórház épületegyüttesébe kerüljön végleges elhelyezésre a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ (MÉM MDK). (INT_12, 2025.11.02.) (12. kép)

9.kép: Walter Rózsi-villa archív,

<https://www.walterroszivila.hu/a-villa-tortenete>, utolsó

megtekintés dátuma: 2025.11.03.

12.kép: Walter Rózsi-villa, saját fotó, 2025.

Sajnos kertépítészeti tervek nem maradtak fenn a területről, csak egy-két helyszínrajzon lehet látni az egykori kert kialakítását. Ezek a helyszínrajzok sem az eredeti villakerthez tartoznak, hanem a belőle átalakított óvodához és gyermekrendelőhöz. Illetve a korabeli képek alapján lehet levonni az udvarról némi következtetést. Ezek a bizonyos képek arról árulkodnak, (9. kép, 11. kép) hogy egy egyszerűen kialakított kertről beszélünk. Hátsó kertje és a feltételezhetően egy másik ingatlanhoz tartozó kert között egy tömör fal oszlopos fémrácsokkal szolgált kerítésként, ezzel biztosítva az intimitás érzését. Ezt az udvarrészt gyep fedte, tipegők biztosították a közlekedést és gömb formára nyírt - feltételezhetően *Buxus sempervirens* - bokrokat ültettek díszítőelemként. (9. kép)

A villakerthet mostani állapota szinte megegyezik a képeken szereplővel. Nagy különbség viszont, hogy nincsen teljesen fallal körülvéve és a feltételezhetően szomszéd kertet is hozzacsatolták. Ezen felül a régi felvételeken látszik, hogy a talaj egy szintben van, míg most egy néhány lépcsőfokos kis támfallal van áthidalva egy kisebb szintkülönbség. Előkertje egy rézsűből áll, amelyet a bejárati lépcső és a kocsifeljáró tagol. Növényállományát *Taxus spp.*, *Lonicera spp.*, *Erica carnea*, *Carex morrowii* és *Geranium macrorrhizum* alkotja. (13. kép) Oldalkertje pici és egyszerű, mindössze két ágyásból áll, amelyekben *Pachysandra terminalis* zöldell. Hátsókertjét visszaállították az eredeti leegyszerűsített, modern stílusba. Vonalvezetése geometrikus és némi szimmetriát is észre lehet venni benne a gömög formára nyírt buxusok és tiszafák elhelyezése, továbbá a tipegők és támfal négyszögletes elrendezése alapján. Egyetlen dolog oldja ezt a modern formavilágot: a hullám alakú virágágyások a kert szélén. A hátsó udvar lehatárolását jellegtelen kerítés és babérmeggy sövény biztosítja. Az előtte elhelyezkedő virágágyásokban élő növények magassági sorrendben vannak ültetve, ahol a díszítő növények között megjelennek a *Geranium macrorrhizum*, *Hosta plantaginea* 'Variegata', *Hosta sieboldiana*, *Heuchera spp.*, *Spirea japonica*, *Spirea nipponica* és *Hydrangea spp.* fajok

is. A kert végében tipegőkövekből ki lett alakítva egy nagyobb sík és nyílt terület, amely vélhetően pihenőhelyiségként berendezhető felületként szolgál. Ennek földszinti terasza teljesen burkolt, emeleti teraszán virágládákkal díszítik, amelyekbe vegetációs időszakban egynyári virágok vannak ültetve. (14. kép)

13.kép: Walter Rózsi-villa előkertje, saját fotó, 2025.

14.kép: Walter Rózsi-villa hátsó kertje, saját fotó, 2025.

A villa rendelkezik egy kis tetőkerttel, amelyen a lapostető nincs teljesen kihasználva. A lapostető szintén virágládákkal van berendezve egynyári növények számára. Az egyik virágláda mögött található egy félköríves virágfuttató szerkezet fából. (15. kép) Itt is megjelenik a modern vonalvezetés, amelyet főleg a félárnyék kialakítása céljából épített pergola rendszer biztosít. (16. kép) A tető többi részét, amely aktív használaton kívüli, szórt kavicsburkolat fedi.

15.kép: Walter Rózsi-villa virágfuttató szerkezet, saját fotó, 2025.

16.kép: Walter Rózsi-villa tetőkertje, saját fotó, 2025.

RestoArt (Kőrössy) villa és Klösz-villa

A ma Városligeti fasor 49. szám alatt található telek tulajdonosa Mitterdorfer János kereskedő volt. L-alakú villáját Zofahl Lőrinc 1853-ban tervezte. Halála után, Mitterdorfer Jánosné 1868-ban további épületrészekkel toldotta meg. (INT_8, 2025.10.28.) A villa 1894-ig állt, amíg a fotográfus, Klösz György meg nem vásárolta és építtetett egy új épületet. Tervezői Schubert Ármán és Hikisch Lajos először csak egy kétemeletes neoklasszicista nyaralóvillának képzelték, azonban később Klösz György egy kisebb műhelyt is kialakított benne és családjával

véglegesen be is költöztek. A villa különlegessége a legfelső szinten elhelyezkedő üvegtetővel és üveghomlokzattal ellátott fényképészeti műtermek. (INT_8, 2025.10.28.)

Idővel fia is becsatlakozott Klösz György munkájába, így alakult meg a Klösz György és Fia Grafikai Műintézet Rt.. Ez a vállalkozás már nem csak fényképészettel foglalkozott, hanem egy nyomdával is kiegészült, ami az épület bővítésével járt. (INT_8, 2025.10.28.) Mai arculatát 1938-ban érte el a villa és egészen az államosításig (1948.) a Klösz család tulajdonában volt. 1948-ban az Offset Nemzeti Vállalat (1974-től Offset és Játékkártya Nyomda) kezdte el használni és 1956-ban hozzácsatolták a szomszédos telket is (Városligeti fasor 47. szám). (INT_8, 2025.10.28.) Jelenleg a Fasor Irodaház (Városliget Zrt. tulajdona) (INT_15, 2025.11.02.) működik benne, amely ki is van írva az épület homlokzatára lecserélve a régebbi “Klösz György és Fia” feliratot. A villa felújításra vár, ugyanis ide fog költözni a Szépművészeti Múzeum új tagintézménye, a Nemzeti Fotóművészeti Múzeum. (INT_8, 2025.10.28.) (17. kép)

17.kép: Fasor Irodaház, saját fotó, 2025.

A szecessziós villát Kőrössy Albert Kálmán (1869-1955) építész tervezte családjára. 1899. április 29-én lett a tulajdonosa a Városligeti fasor 47. szám alatti teleknek, mely a Klösz György fényképész és Madarász Viktor festőművész birtokai között helyezkedett el. A tervezett épület a századfordulóra épült fel és Kőrössy és felesége, Román (Rosenberg) Dóra Paula Leóna Mária 1900-ban költöztek be. (INT_16, 2025.11.02.)

A villa stílusa a Lechner Ödön féle nemzeti és az urbánus, nyugatias (*Art Nouveau, Jugendstil*) szecesszió között helyezkedik el. (INT_16, 2025.11.02.) Egyszerre nemzetközi és magyar, egyszerre funkcionális és dekoratív. A homlokzata dús ornamentikával és megmozgatott falsíkokkal, különböző ablakformákkal, összetettebb formában erkélyekkel (pl.: egy nagyobb méretű kosárirés és egy különleges omega-alakú erkély) van díszítve. Minden ablaknyílást valamilyen díszítőelemek határolják, mint például burjánzó bimbós-virágos

növényi indák, gyümölcsök, állatalakok (oroszlán, páva), illetve gorgók és nimfák. (INT_16, 2025.11.02.) (18. kép)

18.kép: Körössy-villa, saját fotó, 2025.

Az oromzatban megfigyelhető a Művészet hármasságja: a Festészet, a Szobrászat és az Építészet. Érdekes, hogy az Építészet allegóriáját jelképező figura, az maga Körössy egy makett arányait méri és az a makett maga a villa. A szintén szecessziós stílusú kovácsoltvas kerítés valószínűleg Jungfer Gyula műve. Róth Miksa ólomüveg ablakai díszítik tovább az épületet. Megjelennek bennük többek között a bőséget szimbolizáló gólya, gránátalma, íriszek, napraforgók. (INT_16, 2025.11.02.)

1903-ban a telek hátsó részében épült egy egyszintes épület, ami Körössy műtermével együtt építészirodaként szolgált a későbbiekben.

A II. világháborúban valószínűleg bombatalálat érte a villát, amelyet később egyszerűsített eklektikus stílusban építettek újjá. A már említett Offset Nyomda Nemzeti Vállalat a vállalati vezetőség irodáit helyezte el a villába, a telek hátsó részében elhelyezkedő épületbe irodák, majd a TMK műhelyek kaptak helyet. (INT_16, 2025.11.02.) A Klösz-villában működő nyomdaüzem miatt biztonsági okok érdekében egy kétszintes tűzoltó épületet építettek fel.

A Villa a rendszerváltást követően 1994-ben Szabó András műgyűjtő által alapított Resonator Kft. tulajdonába került. (INT_16, 2025.11.02.) ResoArt Villa helyreállítását a Resonator Kft. 1998–1999-ben kezdte meg. A felújítás 1999-ben Budapest Építészeti Nívódíj Emlékplakettet, 2000-ben Podmaniczky díjat nyert. (INT_17, 2025.11.02.)

Sajnos erről a két telekről nem maradt fenn semmilyen adat, ami a kerthez köthető, kivéve azt a legendát, amely a Klösz-villa bejáratát körülövező *Wisteria sinensis*-t (lilaakác) övezi. Állítólag a tulajdonos, Klösz György ültetett növényegyed így több mint százéves, túlélte a háborúkat és manapság évente kétszer is virágzik és idős, árnyas fák övezik. (INT_18, 2025.11.02.) (19. kép)

19.kép: *Wisteria sinensis*, saját fotó, 2025.

Ugyan a telek összenyitott és így az udvar közös, egységes stílusú, de a két villa továbbra is két különböző tulajdonos kezében van. Kerítése mindkettőnek vasból készült és növényminták díszítik, de a ResoArt villa oldalkerítése stílusában elüt, mivel robosztus vaskerítésben emberi figurák is megjelennek. A kert modern stílusban épült, vélhetőleg a legutóbbi épület felújításakor, vonalvezetése hullámos. Nemcsak élő virágágások, hanem absztrakt szoborgyűjtemény is fokozza az előkert szépségét. (INT_18, 2025.11.02.) (20. kép, 21. kép) Kültéri óriás kaspói valószínűleg a Zsolnai manufaktúra művei, amely kapcsolódik a villában megrendezett zsolnai kiállításához. Burkolata kiskockakő a burkolat végigfut az egész kerten, egészen a hátsó parkolóiig. Előkertje nyitott, itt helyezkednek el a kültéri padok, melyek szerkezete olyan hatást kelt, mintha egy dombba lennének beleépítve, belevágva. A két villa közötti kis ösvény a magasabb bambusz (*Pleioblastus variegatus*) jóvoltából egy misztikus és rejtélyes hatást kelt. (22. kép) Ez a sövény vezeti a látogatót hátra a parkolóba, ahol már felváltja a törpe bambuszt a *Pachysandra terminalis* és *Potentilla spp.*. Ezekon a talajtakarókon és az évelőkön kívül a *Lavandula angustifolia*, a *Lonicera japonica*, a *Pinus mugo*, az *Aucuba japonica* 'Variegata', a *Prunus laurocerasus* jellemző itt, illetve egy kifejlett korú, körülbelül 30-40 éves platánfa is megjelenik a telek területén.

20.kép: Összenyitott előkert, saját fotó,
2025.

21.kép: Absztrakt szobrok, saját fotó,
2025.

22.kép: Ösvény, saját fotó, 2025

Ráth György villa

A városligeti 53. számú telek tulajdonosa Wechseltmann Ignác volt 1870-től kezdve. Még ebben az évben az Építési Bizottmány rábólintott az emeletes villájának építésére, melynek tervezője Unger Emil volt. (*GÁBOR, 2006, pp. 137-138.*) Ez az eklektikus stílusú (*INT_19, 2025.11.02.*) épület a telek fasor felőli harmadában helyezkedett el, annak teljes szélességét kihasználva, két oldalbejárata előtt íves kocsialáhajtóval, melyet végül nem építettek meg. Kocka alakját a fő- és a hátsó homlokzat loggiái szakítják meg, melyek közepén félköríves nyitott előcsarnok díszített. Ezen félkör profilozott, majdnem 2 öl átmérőjű volt, párkányzata toszkán oszlopokon pihent. (*GÁBOR, 2006, pp. 138.-139.*) Az előcsarnok előtt félköríves terasz állt, melynek korlátjai faragott kőből voltak. A kertből a teraszra négy lépcsőfok vezetett fel, ahonnan még néhány lépcsőfok vitt az előcsarnokba. A hátsó homlokzat egyszerűbben volt megtervezve. Háromnyílású loggia vagy portikusz a középtengely vonalában lett elhelyezve. (*GÁBOR, 2006, pp. 138.-139.*)

A villa kertjében már Wechseltmann idejében négy szobor volt jelen. Ezt bizonyítja a Klösz György által készített fotó, melyen két alak – Tél és Nyár - meg is jelenik. Ezen szobrok allegorikus megjelenése női alakban ábrázolták a négy évszakot. Készítőjük, készítésük ideje és a kertbe helyezésének dátuma nem ismert. Feltételezhetjük viszont, hogy a szobrok alkotója Wechseltmann hetvenes évekbeli építkezéseiben (Vámház, Várkertbazár) közreműködő épületszobrász lehetett. (*GÁBOR, 2006, pp. 138.-139.*) Mindkét épület gazdag kidolgozottsága Sommer Ágoston, Fessier Leó és Huszár Adolf épületszobrászoknak köszönhető. Talán köztük lehet a négy évszak szobrainak elkészítője is. Ha a spekulációnk helyesnek bizonyul, akkor a szobrokat a hetvenes évek második felében állíthatták. Erre azonban nincs semmi bizonyíték. (*GÁBOR, 2006, pp. 138.-139.*)

A telket 1901-ben megvette Ráth György (1828-1905) kúriai bíró, műgyűjtő és az Iparművészeti Múzeum első főigazgatója Wechseltmann Ignáctól. A villát Ráth átalakította Györgyi Géza tervei alapján. (GÁBOR, 2006, pp. 140-141.) Ez feleségével Melcsiczky Gizellával együtt műtárgyakkal rendezett be. Ráth halálával felesége örökölte a telket és vele a villát és a gyűjteményt is. (INT_11, 2025.10.28.; INT_20, 2025.11.02.) Ráth akaratát beteljesítve Melcsiczky a gyűjteményt az Iparművészeti Múzeumnak ajándékozta, azzal a feltétellel, hogy Ráth György Múzeum néven osztatlan és nyilvános kiállítás legyen. Így jött létre az Országos Ráth György Múzeum, (INT_11, 2025.10.28.; INT_20, 2025.11.02.) az Iparművészeti Múzeum egyik fiókintézménye (INT_19, 2025.11.02.) a Városligeti fasor 12. szám alatt álló villa földszinti termeiben. Az emeleten egészen haláláig Ráth György özvegye lakott. 1906 novemberében nyitották meg és 1907 január 8-án az uralkodó, Ferenc József is meglátogatta. (INT_11, 2025.10.28.; INT_20, 2025.11.02.) 1954-ben Hopp Ferenc kezelésébe került a múzeum épülete, Kína kiállítást nyitottak és átnevezték Kína Múzeumnak. Az intézmény leltárába tartozó műtárgyak más-más múzeumokhoz (Szépművészeti Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Nemzeti Galéria, Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Múzeum, Iparművészeti Múzeum) kerültek. (INT_19, 2025.11.02.) A rendszerváltást követően visszakapta eredeti nevét, de továbbra is keleti kiállításokat mutattak be a látogatók számára 2014-es bezárásáig. 2018. szeptember 14-től a villa visszakapta eredeti Ráth György-villa nevét és *A mi szecesszióink* című állandó kiállítással nyílt meg újra és az Iparművészeti Múzeum szecessziós gyűjteményének legértékesebb tárgyait mutatja be. (INT_19, 2025.11.02.)

Ennél a villakertnél is az a helyzet, hogy csak egy helyszínrajzon mutatkozik a kert kialakítása és ott is csak az útrendszer és néhány fa van feltüntetve. Emellett a terv mellett még korabeli képek segítségével képzelhetjük el, hogy milyen is lehetett régen a Ráth György-villa udvara. Klösz György 1880-1890-es években készült fotóján (23. kép) még a villa eredeti homlokzatát látjuk még a félköríves loggiával. Ezt a loggiát később elbontják a villa átalakításakor, ezt is bizonyítja a szintén Klösz által készített kép, aminek készítési idejét nem tudjuk pontosan, csak annyit, hogy az 1900-as években készült. (24. kép) Ennek az elbontott loggia oszlopai feltételezésem szerint még megvannak, csak a hátsó kertbe lettek áthelyezve valamilyen szinten kerítés funkcióként szolgálva az oldalukra döntve több darabban. (26. kép) Az 1900-ban készült kép azt mutatja, hogy a villa előtt több elkülönülő virágágyás helyezkedik el, két kisebb kör alakú, egy nagyobb feltételezhetően kör vagy ovális alakú és még két ágyás, ahol látható két szobor még ma is abban helyzetben helyezkedik el. Ezeken az ágyásokon kívül látható még az épület közvetlen közelében is két ágyás, amelyek ma is megtalálhatóak. A

növények elhelyezkedése alapján kimondható, hogy tervezett ágyásokról beszélünk. A kerti út szórt burkolattal volt kialakítva, amelyet mára már felváltott a kőburkolat. (25. kép)

A később készült képen (24. kép) már jobban látható az út struktúrája. Kiderül, hogy nem ovális, hanem egy hullámos körvonalú középső nagy ágyásról van szó. Ezen felül itt már az előzőleg említett kép kisebb kör alakú ágyás egybeolvadt a mellette lévő szobros ágyásokkal. Megfigyelhető még a középső ágyás más növénykiültetése. Itt már nem lágyszárú egyedekkel van beültetve, hanem fásszárúakkal, fenyőkkel és lombhullatókkal. Ezen felül itt már látható mind a négy évszak szobor is.

Ez a kialakítás majdnem megmaradt a mai napig. Az 1978-as épület felújításakor készült helyszínrajz alapján a hullámos kerti út és a középső nagy ágyás leegyszerűsödött egy ovális alakú kialakításra. (27. kép) Ez a formavilág látható ma is a kertben. Azonban ezen ágyás régebbi kiültetését mára felváltotta a nyírt gyepfelület. Az előkert nagy része szintén nyírt gyepfelület. Az évelő virágágyások csak szegélyként szolgálnak és díszítenek, illetve a ma is látható sérült, anyagában eredeti négy évszak szobrokat emelik ki. A nyarat ábrázoló szobor mögötti ostorfa mára megnőtt és jól beárnyékolja a körülötte lévő területet. Alatta helyezkednek el a kihelyezett fém kerti bútorok is. Ezen kívül két pad is áll a kertben, illetve egy lilaakáccal befuttatott pergola kiülő is megtalálható az előkertben. A kert nyugati oldalán található a lebetonozott kocsibejáró, amely a hátsó kertben kialakított parkolóba vezet. A hátsó kerti portikusznak két oldalsó lépcsője maradt meg, körülte egy árnyéktűrő évelő virágágyást alakítottak ki. Itt található még modern stílusú kiülők, komposzt tároló és egy fából készült kis ház is. A kert fái fiatalok, de látható két kivágott fa helye is, amelyek a törzsátmérő alapján 30 év körüliek lehettek a kivágás idejében.

23.kép: Városligeti fasor 12., Wechseltmann Ignác építési vállalkozó villája, ma a Ráth György Múzeum található benne. A felvétel 1880-1890 között készült. A kép forrását kérjük így adja meg: Fortepan / Budapest Főváros Levéltára. Levéltári jelzet: HU.BFL.XV.19.d.1.05.133, 1900, Képszám: 82188, Fotó adományozó: Budapest Főváros Levéltára / Klösz György fényképei, Szerző: Klösz György, fortepan.hu

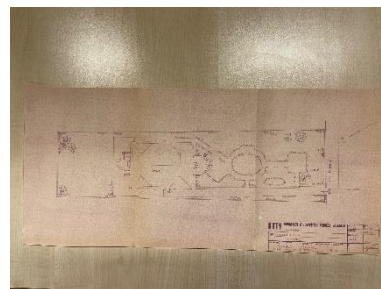
24.kép: Épületfotó, a Ráth György-villa főhomlokzata, Alkotó: Klösz György, Készítés dátuma: 1900 körül, Aláírások: "Klösz Gy. és Fiai Budapest", Jogok: Iparművészeti Múzeum Bp., 2021, CC-BY-NC-SA-4.0

25.kép: Ráth György Múzeum, saját fotó, 2025.

26.kép: Megmaradt oszlopok a hátsó kertben, saját fotó, 2025.

27.kép: Helyszínrajz, 1978, HU BFL XV.17.d.329 - 29609

4. Konklúzió

1823 és 1872 közötti rohamos fejlődés és a gyümölcsudvarokból tájképi kertekké alakulás után megfigyelhető, hogy mindössze harminc év leforgása alatt szinte teljesen eltűnt a régi díszkertek pompája. A telkeket elfelezték és még jobban beépítették. A bérházak felcserélték a villaépületek nagy részét és a kertek stílusa és funkciója is megváltozott. Megjelentek az iskolaudvarok, a tenispályák, sima udvarok és kertek. Az 1944-es kataszteri térképen még jobban kirajzolódik a beépítettség mértéke és a kertek, zöldfelületek eltűnése. Az itt még észrevehető néhány díszkert mára átalakult játszótérre, parkká vagy irodaház udvarává. Mindössze ennyi maradt meg a régi tájképi díszkertekből. A második világháború jóvoltából a kertek és épületeik mind sérültek, helyreállították az épületeket, viszont a kertek és udvarok egy sokkal egyszerűbb kialakítást kaptak. Néhány megmaradt villa közvetlen környezeténél (Ráth György Múzeum, 1855.; Walter Rózsi villa, 1938.) még fellelhetőek az eredetileg kialakított villakertek egyes nyomai, de általánosságban ez sajnos nem jellemző a mai városligeti fasor menti telkek területére.

A kutatások és megfigyelések alapján megállapítható, hogy a régi díszkertekből szinte semmi nem maradt fenn, legfeljebb egy-egy idős növényegyed. Mivel az évek során egyre jobban beépítésre került a terület, a stílus átformálódása és az igények változása miatt a kertek is átépítésre kerültek. Leegyszerűsödtek és megfogyatkoztak mind mennyiségi, mind területi, mind építőművészeti értelemben. Egy-két helyen még fellelhetőek egyes maradványok, de azok sem az 1867-es időszakból, hanem későbbi építkezések építéstörténeti korszakaiból. A villakertek maradványain túl az egykori díszkertekre vezethetők még vissza a területen ma is megtalálható nagyobb összefüggő zöldfelületek, így például iskolaudvarok, parkok és játszótérek, mivel ezeknek az egykori kerteknek a “zöldjéből” jöttek létre, formálódtak ki.

Sajnálatos módon kerttervek jellemzően nem állnak rendelkezésre, néhány helyszínrajz (*HU BFL XV.17.d.329 - 33505 - IV. csomag, HU BFL XV.17.d.329 - 33501, HU BFL XV.17.d.329 - 29609*), fényképek tanúskodnak meglétükről, továbbá néhány városi polgár gondolata adja vissza nekünk a Városligeti fasor kertjeinek jellegét és hangulatát.

Irodalomjegyzék

- ALFÖLDY, 2025. Alföldy Gábor: A botanikától a tájszépítésig. József nádor és a kertművészet. In: Századok, 2025, 2. szám, pp .269-308
- DARVASNÉ MOLNÁR, 1994. Darvasné Molnár Anna (1994): Környezetkultúra, környezeti nevelés a múzeumpedagógiában, in: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei 1992-1994 (Budapest, 1994) pp. 370-381
- FATSAR, 2019. Fatsar Kristóf: Witsch Rudolph és a Batthyány Erdő: a Városliget közparkká alakítására tett egyik első kísérlet. Urbs. Magyar Várostartörténeti Évkönyv 13. Főszerk. Kenyeres István. Bp. 2019. pp. 35–56.
- GÁBOR, 2001. Gábor Eszter: Budapesti villák. A kiegyezéstől a második világháborúig - A mi Budapestünk (Budapest, 2001)
- GÁBOR, 2005. Gábor Eszter (2005): Miként fogyott el a villanegyedből a zöld? in: Várostartörténeti tanulmányok, Bécs–Budapest. Műszaki haladás és városfejlődés a 19. században - Várostartörténeti tanulmányok 8. (Budapest-Bécs, 2005), pp.45-63.
- GÁBOR, 2006. Gábor Eszter (2006): Stadtwaldchen Allée- Városligeti fasor (1800-1873), in: Magyar Műemlékvédelem (Országos Műemléki Felügyelőség Kiadványai 13. Budapest, 2006), pp. 97-230.
- GERLE, 1997. Gerle János: Századforduló - A mi Budapestünk (Budapest, 1997)
- HATVÁNY, 1927. HATVÁNY LAJOS: Zsiga a családban. Budapest, 1927.
- HEVESI 1873. HEVESI LAJOS: Budapest és környéke. A fővárosi hatóság megbízásából. Budapest, 1873., pp. 191-192.
- HIDVÉNYI, 2007. Hidvégi Violetta (2007): Kisvárosból nagyvárosba - Testgyógyászat a Ligetnél, in: Budapest, a városlakók folyóirata, Budapest, 2007. (30. évfolyam)1. szám január, pp. 16-19
- HORVÁTH,
MADUROVICZ-
TANCSICS, SÁPI, 2017. Horváth Áron, Madurovicz-Tancsics Tünde, Sági Zoltán (2017): A Váci úti irodafolyosó, in Irodafejlesztés anno (Budapest, 2017), pp. 13.
- KÓBÓR, 1911. KÓBÓR TAMÁS: Ki a ghettóból. Budapest, 1911., pp. 36-37.

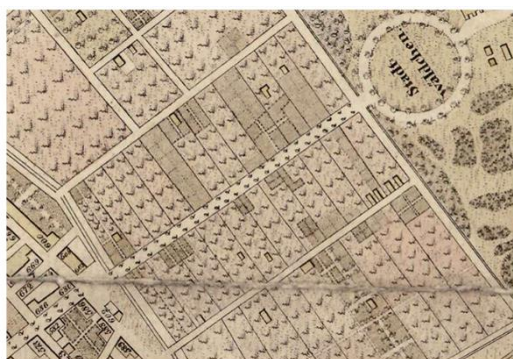
- LEYRER 1803. LEYRER 1803. pp. 126-130.
- NAGY, 1975. Nagy Lajos (1975): Budapest története 1790-1848, in: Budapest története III. A török kiűzetéstől a márciusi forradalomig (Budapest, 1975), pp. 257- 306.
- PORZÓ, 1908. PORZÓ [ÁGAI ADOLF]: Utazás Pestről - Budapestre 1843-1907. Budapest, 1908. pp. 116-117.
- SCHAMS, FRANZ, SCHAMS, FRANZ: Vollständige Beschreibung der königlichen 1821. Freystadt Pest in Ungarn. Pest, 1821.
- STEINERT, 1984. PODMANICZKY FRIGYES: Egy régi gavallér emlékei. Válogatás a naplótöredé kekből 1824-1887. Szerk. Steinert Ágota. Budapest, 1984., pp. 20-21.
- TURÁNYI, 1950. Turányi Kornél (1950): A fasori díszkertek, in: Budapest Régiségei 15. (1950), pp. 579-585

Mellékletek

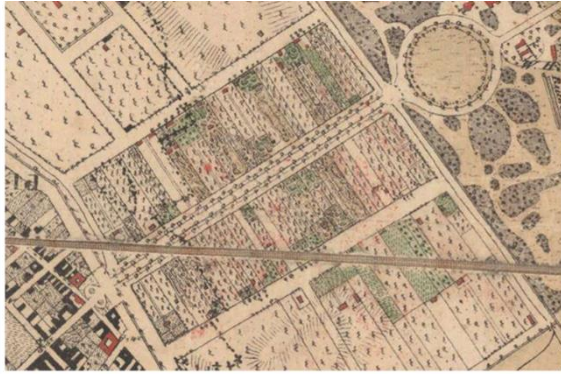
1. melléklet: Budapest (1823), Pest-Buda–
Óbuda áttekintő katonai célú várostérképe,
arcanum.com

Saját szerkesztett kép

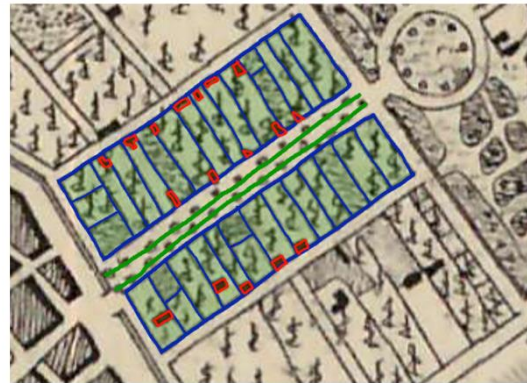
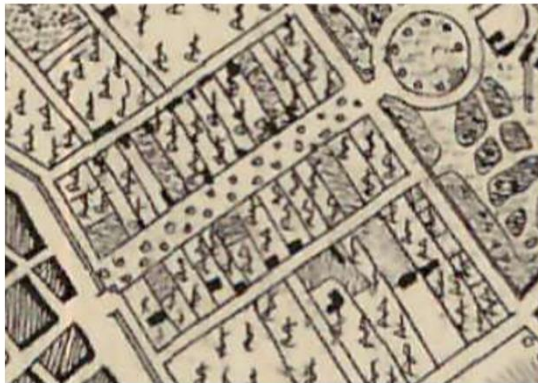
2. melléklet: Budapest (1830), Pest-Buda
beépített területének várostérképe, HU BFL
XV.16.d.241/6

Saját szerkesztett kép

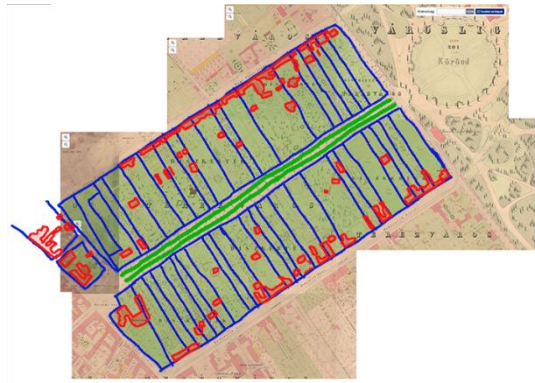
3. melléklet: Budapest (1838), Pest-Buda–
Óbuda áttekintő árvízterképe az 1838. évi árvíz
okozta épületkárok ábrázolásával – Pest-Buda
belterületének Duna-parti statisztikai térképe,
HU_BFL_XV_16_d_241

Saját szerkesztett kép

4. melléklet: Budapest (1852), Pest-Buda–
Óbuda és tágabb környékének topográfiai
térképe, *HU BFL XV.16.d.241/17*

Saját szerkesztett kép

5. melléklet: Budapest (1867-72), Pest kataszteri térképsorozata az 1872–1920 közötti változások utólagos jelölésével, HU BFL XV.16.b.221/18,

Saját szerkesztett kép

6. melléklet: Budapest (1912) Budapest kataszteri térképsorozata utólagos bejegyzésekkel, HU BFL XV.16.e.251/50

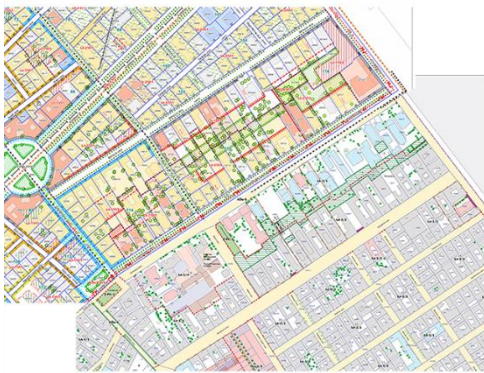
Saját szerkesztett kép

7. melléklet: Budapest nagyméretarányú kerületi térképsorozata (1944-1986),
arcanum.com

Saját szerkesztett kép

8. melléklet: [25-2018 EÉSZ 1 sz melléklete](#)
[Szabályozási terv -](#)
[HATÁLYOS](#) (Erzsébetváros szab. terve,
<https://www.erzsebetvaros.hu/page/hatalyos-rendeletek>), 2018.; [Szabályozási terv](#) (Terézváros szab. terve,
<https://terezvaros.hu/oldal/kesz-1-modositasa>), 2022.

Saját szerkesztett kép

Források

- INT_01 <https://infogardenweb.hu/bpfatar/> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.27.
- INT_02 https://pestbuda.hu/cikk/20190718_viczian_zsofia_varosligeti_fasor_egy_igazi_klasszikus ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_03 <https://wlovebudapest.com/cikk/2022/11/21/latnivalok-es-kultura-varosligeti-fasor-rejtett-villak> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_04 <https://wlovebudapest.com/cikk/2023/01/05/latnivalok-es-kultura-varosligeti-fasor-villaepiteszet/> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_05 https://pestbuda.hu/cikk/20230715_sokan_szeretnek_megtervezni_a_magyar_epiteszeti_muzeum_uj_epuletet ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_06 https://pestbuda.hu/cikk/20231212_eldolt_milyen_lesz_a_magyar_epiteszeti_muzeum ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_07 https://hu.wikipedia.org/wiki/A_budapesti_Városligeti_fasor_épületei ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_08 <https://funzine.hu/2024/02/15/goodapest/a-varosligeti-fasor-gyongyszeme-a-klosz-villa-multja-es-jovoje/> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_09 <https://www.korossyzalon.hu/tortenet> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_10 <https://epiteszforum.hu/a-varosligeti-fasortol-a-szeccesszio-tagulo-korei> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_11 <https://www.imm.hu/hu/contents/262.Ráth+György-villa> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.28.
- INT_12 <https://www.walterrozsvilla.hu/a-villa-története> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.10.31.
- INT_13 <https://minimatine.hu/megujult-a-benczur-kert/> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.11.02.
- INT_14 <https://www.walterrozsvilla.hu/walter-rozsi-es-csaladja> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.11.02.

- INT_15 <https://magyarepitok.hu/mi-epul/2025/01/muzeumma-alakitjak-at-a-varosligeti-fasorban-allo-klosz-villat> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.11.02.
- INT_16 <https://resoart.hu/a-szeecesszios-korossy-villa-tortenete/> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.11.02.
- INT_17 <https://resoart.hu/a-resoart-villa/> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.11.02.
- INT_18 <https://resoart.hu/kulso-es-belso-terek/> ,
utolsó megtekintés dátuma: 2025.11.02.
- INT_19 https://hu.wikipedia.org/wiki/Ráth_György-villa ,
utolsó megtekintés ideje: 2025.11.02.
- INT_20 https://artsandculture.google.com/story/OAXBSnNUMb_PsQ ,
utolsó megtekintés ideje: 2025.11.02.

9. melléklet: VI. kerületi oldal telkeinek mai helyrajzszám alapján kigyűjtött adatai

Benczúr - fasor között:	Építés éve	Mai cím	Tulajdonos - építtető	Tervező	BFL jelzet	Kertel kapcsolatos információ
29598	1869	VI., Benczúr utca 1-3 – Felső erdősor 1 – Városligeti fasor 2-4.	Rottenbiller Klára		HU BFL XV.17.b.312 241/1869	
29598	1890	VI. Felső erdősor 13., VI. Benczúr utca 1.			HU BFL XV.17.d.329 - 29598	
29597	1890	VI. Felső erdősor utca 11.			HU BFL XV.17.d.329 - 29597	
29596	1891	VI. Felső erdősor 9.			HU BFL XV.17.d.329 - 29596	
29595	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29595	
29594	1890	VI. Felső erdősor 5.			HU BFL XV.17.d.329 - 29594	
29593	1887	VI. Felső erdősor utca 3.			HU BFL XV.17.d.329 - 29593	
29592	1869	VI., Benczúr utca 1-3 – Felső erdősor 1 – Városligeti fasor 2-4.	Rottenbiller Klára		HU BFL XV.17.b.312 241/1869	
29592	1891	VI. Felső erdősor 1., VI. Városligeti fasor 2.			HU BFL XV.17.d.329 - 29592	
29599	1869	VI., Benczúr utca 1-3 – Felső erdősor 1 – Városligeti fasor 2-4.	Rottenbiller Klára		HU BFL XV.17.b.312 241/1869	
29599	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29599	
29600	1887	VI. Benczúr utca 5.			HU BFL XV.17.d.329 - 29600	
29601	1892	VI. Benczúr utca 7.			HU BFL XV.17.d.329 - 29601	
29605	1869	VI., Benczúr utca 1-3 – Felső erdősor 1 – Városligeti fasor 2-4.	Rottenbiller Klára		HU BFL XV.17.b.312 241/1869	
29605	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29605	
29606	1872	VI., Városligeti fasor 6.	Falk Klementin	Haliczky Béla, Hauszmann Alaj	HU BFL XV.17.b.312 766/1872	
29606	1882	VI. Városligeti fasor 6.			HU BFL XV.17.d.329 - 29606	nincs
29607/2	1886	VI. Benczúr utca 9.			HU BFL XV.17.d.329 - 29607/2	
29607/4	1941	VI. Városligeti fasor 8/c.	Szent Család Római Katolik	Bauer Gyula, Schmitterer Jenő	HU BFL XV.17.d.329 - 29607/4	
29607/3	1939	VI. Városligeti fasor 8/a.			HU BFL XV.17.d.329 - 29607/3	
29607/5	1938	VI. Városligeti fasor 8/b.			HU BFL XV.17.d.329 - 29607/5	
29607/2-5	1867	VI., Benczúr utca 9 – Városligeti fasor 8/a-c.	Wodjaner Fülöp	Limburgszky József	HU BFL XV.17.b.312 954/1867	
29607/2-5	1869	VI., Benczúr utca 9 – Városligeti fasor 8/a-c; Benczúr utca 11; Városligeti f	Székely Fidél		HU BFL XV.17.b.312 519/1869	
29608	1869	VI., Benczúr utca 9 – Városligeti fasor 8/a-c; Benczúr utca 11; Városligeti f	Székely Fidél		HU BFL XV.17.b.312 519/1869	
29608	1898	VI. Városligeti fasor 10.	Ullmann Gyula	Kármán Aladár, Ullmann Gyula	HU BFL XV.17.d.329 - 29608	
29603	1869	VI., Benczúr utca 9 – Városligeti fasor 8/a-c; Benczúr utca 11; Városligeti f	Székely Fidél		HU BFL XV.17.b.312 519/1869	
29603	1873	VI. Benczúr utca 11.			HU BFL XV.17.d.329 - 29603	
29604	1902	VI. Benczúr utca 13., VI. Bajza utca 26.			HU BFL XV.17.d.329 - 29604	
29615	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29615	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29615	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29615	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29615	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29615	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29615	1873	VI. Benczúr utca 15.			HU BFL XV.17.d.329 - 29615	
29613	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29613	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29613	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29613	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29613	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29613	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29613	1886	VI. Bajza utca 24.			HU BFL XV.17.d.329 - 29613	
29612	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29612	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29612	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29612	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29612	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29612	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	

9. melléklet: VI. kerületi oldal telkeinek mai helyrajzszám alapján kigyűjtött adatai

Benczúr - fasor között:	Építés éve	Mai cím	Tulajdonos - építtető	Tervező	BFL jelzet	Kertel kapcsolatos információ
29612	1886	VI. Bajza utca 22.			HU BFL XV.17.d.329 - 29612	
29609	1870	VI., Városligeti fasor 12.	Wechselmann Ignác	Wechselmann Ignác	HU BFL XV.17.b.312 1433/1870	
29609	1871	VI., Városligeti fasor 12.	Wechselmann Ignác	Wechselmann Ignác	HU BFL XV.17.b.312 622/1871	
29609	1872	VI.Városligeti fasor 12.	Wechselmann I.	Wechselmann I.	HU BFL XV.17.b.312 2519/1872	
29609	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29609	van
29611	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18- 28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29611	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29611	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29611	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29611	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29611	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29611	1890	VI. Bajza utca 20.			HU BFL XV.17.d.329 - 29611	
29610	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18- 28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29610	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29610	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29610	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29610	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29610	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29610	1911	VI. Bajza utca 18., VI. Városligeti fasor 14.			HU BFL XV.17.d.329 - 29610	
29709	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18- 28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29709	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29709	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29709	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29709	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29709	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29710	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18- 28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29710	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29710	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29710	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29710	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29710	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29710	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29710	
29711	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18- 28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29711	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29711	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29711	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29711	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29711	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29711	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29711	
29712	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18- 28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29712	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	
29712	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29712	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29712	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29712	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29712	1909	VI. Bajza utca 17-19.	Kármán Aladár	Kármán Aladár	HU BFL XV.17.d.329 - 29712	
29714	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18- 28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Fesztl Frigyes	HU BFL XV.17.b.312 118/1863	
29714	1863	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 589/1863	

9. melléklet: VI. kerületi oldal telkeinek mai helyrajzszám alapján kigyűjtött adatai

Benczúr - fasor között:	Építés éve	Mai cím	Tulajdonos - építtető	Tervező	BFL jelzet	Kertel kapcsolatos információ
29714	1869	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 90/1869	
29714	1870	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber (Wébe	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 695/1870	
29714	1872	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber		HU BFL XV.17.b.312 1705/1872	
29714	1873	VI., Bajza utca 15-27, 18-28 – Benczúr utca 15-17 – Városligeti fasor 14-16	Fleischmann, Weber	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 739/1873	
29714	1928	VI. Bajza utca 15., VI. Városligeti fasor 16.			HU BFL XV.17.d.329 - 29714	
29715						
29708	1940	VI. Benczúr utca 19.			HU BFL XV.17.d.329 - 29708	
29707	1869	VI., Benczúr utca 21; 23.	Bach I.		HU BFL XV.17.b.312 591/1869	
29707	1872	VI., Benczúr utca 21; 23.	Bogdán Lajos	Lika János	HU BFL XV.17.b.312 3182/1872	
29707	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29707	
29716	1891	VI. Városligeti fasor 20.			HU BFL XV.17.d.329 - 29716	
29706	1869	VI., Benczúr utca 21; 23.	Bach I.		HU BFL XV.17.b.312 591/1869	
29706	1872	VI., Benczúr utca 21; 23.	Bogdán Lajos	Lika János	HU BFL XV.17.b.312 3182/1872	
29717						
29705	1869	VI., Benczúr utca 25; 27.	Just Kálmán	Benkó Károly	HU BFL XV.17.b.312 1583/1869	
29705	1894	VI. Benczúr utca 25.			HU BFL XV.17.d.329 - 29705	
29718	1901	VI. Városligeti fasor 24.			HU BFL XV.17.d.329 - 29718	
29704	1869	VI., Benczúr utca 25; 27.	Just Kálmán	Benkó Károly	HU BFL XV.17.b.312 1583/1869	
29704	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29704	
29719	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 29719	
29703	1898	VI. Benczúr utca 31.			HU BFL XV.17.d.329 - 29703	
29720	1891	VI. Városligeti fasor 28.			HU BFL XV.17.d.329 - 29720	nincs
29702	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Blum Jakab	Heinrich Károly	HU BFL XV.17.b.312 1591/1869	
29702	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Jakobowits (Jakobovits) Ado	Heinrich Károly	HU BFL XV.17.b.312 1592/1869	
29702	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Blum Jakab, Jacobovits (Jak	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 1608/1869	
29702	1891	VI. Benczúr utca 31.		Illés Gyula	HU BFL XV.17.d.329 - 29702	
29721	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Blum Jakab	Heinrich Károly	HU BFL XV.17.b.312 1591/1869	
29721	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Jakobowits (Jakobovits) Ado	Heinrich Károly	HU BFL XV.17.b.312 1592/1869	
29721	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Blum Jakab, Jacobovits (Jak	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 1608/1869	
29721	1894	VI. Városligeti fasor 30.			HU BFL XV.17.d.329 - 29721	
29701	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Blum Jakab	Heinrich Károly	HU BFL XV.17.b.312 1591/1869	
29701	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Jakobowits (Jakobovits) Ado	Heinrich Károly	HU BFL XV.17.b.312 1592/1869	
29701	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Blum Jakab, Jacobovits (Jak	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 1608/1869	
29701	1909	VI. Benczúr utca 33.			HU BFL XV.17.d.329 - 29701	
29722	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Blum Jakab	Heinrich Károly	HU BFL XV.17.b.312 1591/1869	
29722	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Jakobowits (Jakobovits) Ado	Heinrich Károly	HU BFL XV.17.b.312 1592/1869	
29722	1869	VI., Benczúr utca 31; 33; Városligeti fasor 30; 32.	Blum Jakab, Jacobovits (Jak	Incze György, Lukács Ignác	HU BFL XV.17.b.312 1608/1869	
29722	1899	VI. Városligeti fasor 32.			HU BFL XV.17.d.329 - 29722	
29700/3	1893				HU BFL XV.17.d.329 - 29700	
29700/3	1959	VI. Benczúr utca 35/a-b.			HU BFL XV.17.d.329 - 29700/3	
29700/1-3	1867	VI., Benczúr utca 35/a-c.	Schoszberger (Schossberge	Limburszky József	HU BFL XV.17.b.312 1092/1867	
29723						
29724/1	1911	VI. Városligeti fasor 38.			HU BFL XV.17.d.329 - 29724/1	utalás
(2972/2)						
29700/1	1930	VI. Benczúr utca 35/c.			HU BFL XV.17.d.329 - 29700/1	
29699	1868	VI., Benczúr utca 37; Városligeti fasor 40.	Hirsch Emánuel (Manó)	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 117/1868	
29699	1872	VI., Benczúr utca 37; Városligeti fasor 40.	Hirsch Emánuel	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 470/1872	
29699	1898	VI. Benczúr utca 37.			HU BFL XV.17.d.329 - 29699	

9. melléklet: VI. kerületi oldal telkeinek mai helyrajzszám alapján kigyűjtött adatai

Benczúr - fasor között:	Építés éve	Mai cím	Tulajdonos - építtető	Tervező	BFL jelzet	Kertel kapcsolatos információ
29698/5	1900	VI. Benczúr utca 39/a-b.			HU_BFL_XV_17_d_329_029698_0004_0005	
29698/4	1900	VI. Benczúr utca 39/a-b.			HU_BFL_XV_17_d_329_029698_0004_0005	
29729/9						
29725	1868	VI., Benczúr utca 37; Városligeti fasor 40.	Hirsch Emánuel (Manó)	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 117/1868	
29725	1872	VI., Benczúr utca 37; Városligeti fasor 40.	Hirsch Emánuel	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 470/1872	
29725	1914	VI. Városligeti fasor 40., VI. Benczúr köz			HU BFL XV.17.d.329 - 29725	
29698/2	1922	VI. Városligeti fasor 42/a.			HU BFL XV.17.d.329 - 29698/2	
29726	1922	VI. Városligeti fasor 42/b.			HU BFL XV.17.d.329 - 29698/3	
	1923	VI. Városligeti fasor 44.			HU BFL XV.17.d.329 - 29726	nincs
29697	1910	VI. Benczúr utca 41.			HU BFL XV.17.d.329 - 29697	
29696	1906	VI. Benczúr utca 43.			HU BFL XV.17.d.329 - 29696	
29695	1865	VI., Benczúr utca 45.	Nerhaft Antal	Wieser Ferenc	HU BFL XV.17.b.312 836/1865	
29695	1903	VI. Benczúr utca 45.			HU BFL XV.17.d.329 - 29695	
29729/5	1964	VI. Benczúr utca 47.			HU BFL XV.17.d.329 - 29729/5	
29729/10	1910	VII. Dózsa György út 84/b.			HU BFL XV.17.d.329 - 29729/10	
29727	1891	VI. Városligeti fasor 46-48.			HU BFL XV.17.d.329 - 29727	
29729/11	1898				HU BFL XV.17.d.329 - 29728	
29729/11	1948	VII. Dózsa György út 84/a., VII. Városligeti fasor 50-52.			HU BFL XV.17.d.329 - 29729/11	

9. melléklet: VII. kerületi oldal telkeinek mai helyrajzszám alapján gyűjtött adatai

Damjanich-fasor között	Építés éve	Mai cím	Tulajdonos - építtető	Tervező	BFL jelzet	Kertel kapcsolatos információ
33528	1873	VII. Lövölde tér 1.	Haliczky Béla		HU BFL XV.17.d.329 - 33528	
33528			Haliczky Béla		HU BFL XV.17.b.312 1815/1873	
33528			Haliczky Béla		HU BFL XV.17.b.312 978/1873	
33527	1873				HU_BFL_XV_17_d_329_033527	
33525	1861	VII., Damjanich utca 2 – Rottenbiller utca 37.	Lauffer Vilmos	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 367/1861	
33525	1873	VII., Damjanich utca 2 – Rottenbiller utca 37.	Kumeiner György	Kapetz Károly	HU BFL XV.17.b.312 613/1873	
33525	1892	VII. Rottenbiller utca 47.			HU BFL XV.17.d.329 - 33525	
33524						
33523	1887	VII. Rottenbiller utca 41.			HU BFL XV.17.d.329 - 33523	
33522	1941	VII. Rottenbiller utca 39.			HU BFL XV.17.d.329 - 33522	
33521	1885	VII. Damjanich utca 2.			HU BFL XV.17.d.329 - 33521	
33521	1861	VII., Damjanich utca 2 – Rottenbiller utca 37.	Lauffer Vilmos	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 367/1861	
33521	1873	VII., Damjanich utca 2 – Rottenbiller utca 37.	Kumeiner György	Kapetz Károly	HU BFL XV.17.b.312 613/1873	
33526	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 233526	
33526	1892	VII. Lövölde tér 2.			HU BFL XV.17.d.329 - 33526	
33511	1892	VII. Városligeti fasor 1., VII. Lövölde tér 2/a.			HU BFL XV.17.d.329 - 33511	
33520	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 33520	
33510	1869	VII., Városligeti fasor 3.	Bogrich Lajos		HU BFL XV.17.b.312 409/1869	
33510	1896	VII. Városligeti fasor 3.			HU BFL XV.17.d.329 - 33510	
(33510/3)						
33510/2						
33510/1						
33519	1981	VII. Damjanich utca 6.			HU BFL XV.17.d.329 - 33519	
33509/1	1914	VII. Városligeti fasor 7.			HU BFL XV.17.d.329 - 33509/1	
33509/2	1936	VII. Városligeti fasor 5.			HU BFL XV.17.d.329 - 33509/2	
33517	1882	VII. Damjanich utca 8-10.			HU BFL XV.17.d.329 - 33517	
33516	1871	VII., Damjanich utca 12.	Fauser (Tauser) Antal	Vassél Alajos	HU BFL XV.17.b.312 880/1871	
33516	1872	VII., Damjanich utca 12.	Fauser Antal	Jamniczky Lajos	HU BFL XV.17.b.312 2655/1872	
33516	1889	VII. Damjanich utca 12.			HU BFL XV.17.d.329 - 33516	
33515	1893	VII. Damjanich utca 14.			HU BFL XV.17.d.329 - 33515	
33514	1888	VII. Damjanich utca 16.			HU BFL XV.17.d.329 - 33514	
33513	1907	VII. Damjanich utca 18.			HU BFL XV.17.d.329 - 33513	
33512/2	1936	VII. Bajza utca 8.			HU BFL XV.17.d.329 - 33512/2	
33512/3	1936	VII. Bajza utca 6.			HU BFL XV.17.d.329 - 33512/3	
33512/4	1936	VII. Bajza utca 4.			HU BFL XV.17.d.329 - 33512/4	
33512/5	1936	VII. Bajza utca 2., VII. Damjanich utca 20.			HU BFL XV.17.d.329 - 33512/5	
33505	1872	VII., Bajza utca 2-6, 12 – Damjanich utca 22.	Nemzeti Színház igazgatósága	Dörschug Antal	HU BFL XV.17.b.312 3335/1872	
33505	1872	VII., Bajza utca 2-6, 12 – Damjanich utca 22.	Nemzeti Színház	Dörschug Antal	HU BFL XV.17.b.312 3667/1872	
33505	1892	VII. Városligeti fasor 9-13., VII. Bajza utca 10.			HU BFL XV.17.d.329 - 33505	
33505	1892	VII. Városligeti fasor 9-13., VII. Bajza utca 10.			HU BFL XV.17.d.329 - 33505 - III. csomag	nincs
33505	1893	VII. Városligeti fasor 9-13., VII. Bajza utca 10.			HU BFL XV.17.d.329 - 33505 - V. csomag	
33505	1936	VII. Városligeti fasor 9-13., VII. Bajza utca 10.			HU BFL XV.17.d.329 - 33505 - IV. csomag	van
33505	1968	VII. Városligeti fasor 9-13., VII. Bajza utca 10.			HU BFL XV.17.d.329 - 33505 - I. csomag	
33505	1977	VII. Városligeti fasor 9-13., VII. Bajza utca 10.			HU BFL XV.17.d.329 - 33505 - II. csomag	
33504 zárójelben						
33501	1863	VII., Városligeti fasor 17-21.	Ratz Pál	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 1109/1863	
33501	1864	VII., Városligeti fasor 17-21.	Rätz (Ratz) Pál	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 400/1864	
33501	1867	VII., Városligeti fasor 17-21.	Rác Pál	Dörschug Antal	HU BFL XV.17.b.312 366/1867	

9. melléklet: VII. kerületi oldal telkeinek mai helyrajzszám alapján gyűjtött adatai

Damjanich-fasor között	Építés éve	Mai cím	Tulajdonos - építtető	Tervező	BFL jelzet	Kertel kapcsolatos információ
33501	1867	VII., Városligeti fasor 17-21.	Röser Miklós	Frey Lajos	HU BFL XV.17.b.312 233/1867	
33501	1867	VII., Városligeti fasor 17-21.	Rözer Miklós		HU BFL XV.17.b.312 411/1867	
33501	1867	VII., Városligeti fasor 17-21.	Rözer Mihály (Röser Miklós)	Frey Lajos	HU BFL XV.17.b.312 436/1867	
33501	1956	VII. Városligeti fasor 17-21.			HU BFL XV.17.d.329 - 33501	van
33502/2	1910	VII. Bajza utca 1.			HU BFL XV.17.d.329 - 33502/2	
33496	1867	VII., Damjanich utca 26/a-b.	Izraelita Nőegylet	Wechselmann Ignác	HU BFL XV.17.b.312 439/1867	
33496	1870	VII., Damjanich utca 26/a-b.	Pesti Izraelita Nőegylet	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 1042/1870	
33496	1872	VII., Damjanich utca 26/a-b.	Dáni Nándor	Limburszky József	HU BFL XV.17.b.312 714/1872	
33496	1872	VII., Damjanich utca 26/a-b.	Pesti Izr. Egylet	Dötzer Ferenc	HU BFL XV.17.b.312 715/1872	
33496	1926	VII. Damjanich utca 26/a.			HU BFL XV.17.d.329 - 33496	
33496	1867	VII., Damjanich utca 26/a-b.	Izraelita Nőegylet	Wechselmann Ignác	HU BFL XV.17.b.312 439/1867	
33496	1870	VII., Damjanich utca 26/a-b.	Pesti Izraelita Nőegylet	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 1042/1870	
33496	1872	VII., Damjanich utca 26/a-b.	Dáni Nándor	Limburszky József	HU BFL XV.17.b.312 714/1872	
33496	1872	VII., Damjanich utca 26/a-b.	Pesti Izr. Egylet	Dötzer Ferenc	HU BFL XV.17.b.312 715/1872	
33496	1926	VII. Damjanich utca 26/b.			HU BFL XV.17.d.329 - 33495	
33494/1-2	1893	VII. Damjanich utca 28/a-b.			HU BFL XV.17.d.329 - 33494/1-2	
33499	1869	VII., Damjanich utca 32; Városligeti fasor 25-27.	Stein Henrik	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 371/1869	
33499	1899	VII. Városligeti fasor 25-27.			HU BFL XV.17.d.329 - 33499	
33493	1873	VII. Damjanich utca 30.			HU BFL XV.17.d.329 - 33493	
33492	1869	VII., Damjanich utca 32; Városligeti fasor 25-27.	Stein Henrik	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 371/1869	
33492	1892	VII. Damjanich utca 32.			HU BFL XV.17.d.329 - 33492	
33497	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 33497	
33491	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 33491	
33490/2	1909	VII. Városligeti fasor 31.			HU BFL XV.17.d.329 - 33490/2	
33490/1	1861	VII., Damjanich utca 36 – Városligeti fasor 31.	Rosenfeld és fiai	Hild József	HU BFL XV.17.b.312 754/1861	
33490/1	1862	VII., Damjanich utca 36 – Városligeti fasor 31.	Rosenfeld C.	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 493/1862	
33490/1	1864	VII., Damjanich utca 36 – Városligeti fasor 31.	Hirsch Jakab	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 822/1864	
33490/1	1905	VII. Damjanich utca 36.			HU BFL XV.17.d.329 - 33490/1	
33489/1	1903	VII. Városligeti fasor 33.			HU BFL XV.17.d.329 - 33489/1	utal
33489/2	1873	VII., Damjanich utca 36 – Városligeti fasor 31; Damjanich utca 38.	Nemzeti Színház	Incze György, Lukács Ign	HU BFL XV.17.b.312 2208/1873	
33489/2	1905	VII. Damjanich utca 38.			HU BFL XV.17.d.329 - 33489/2	
33488/1	1871	VII., Damjanich utca 40-42 – Városligeti fasor 35/a-c.	Leitersdorfer L.	Kuhn Alajos	HU BFL XV.17.b.312 3378/1871	
33488/1	1873				HU BFL XV.17.d.329 - 33488/1	
33488/2	1927	VII. Városligeti fasor 35/c.			HU BFL XV.17.d.329 - 33488/2	
33488/3	1966	VII. Városligeti fasor 35/b.			HU BFL XV.17.d.329 - 33488/3	
33488/4	1922	VII. Városligeti fasor 35/a.			HU BFL XV.17.d.329 - 33488/4	
33487	1865	VII., Városligeti fasor 37.	Lyka Anasztáz	Hild József	HU BFL XV.17.b.312 807/1865	
33487	1887	VII. Városligeti fasor 37.			HU BFL XV.17.d.329 - 33487	
33480	1864	VII., Damjanich utca 44.	Rosenfeld Károly	Lohr János	HU BFL XV.17.b.312 889/1864	
33480	1869	VII., Damjanich utca 44.	Eckermann József		HU BFL XV.17.b.312 372/1869	
33480	1888	VII. Damjanich utca 44.			HU BFL XV.17.d.329 - 33480	
33486	1868	VII., Damjanich utca 46; Városligeti fasor 39-41.	Tabermann A.	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 736/1868	
33486	1868	VII., Damjanich utca 46; Városligeti fasor 39-41.	Tabermann Lajos	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 1189/1868	
33486	1869	VII., Damjanich utca 46; Városligeti fasor 39-41.	Hirsch Jakab	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 216/1869	
33486	1872	VII., Damjanich utca 46; Városligeti fasor 39-41.	Hirsch Jakab	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 543/1872	
33486	1869	VII., Városligeti fasor 39-41.	Dáni Nándor (Sándor), Gál Ernő	Incze György, Lukács Ign	HU BFL XV.17.b.312 1521/1869	
33486	1873	VII. Városligeti fasor 39-41.			HU BFL XV.17.d.329 - 33486	
33479	1868	VII., Damjanich utca 46; Városligeti fasor 39-41.	Tabermann A.	Schusbeck Pál	HU BFL XV.17.b.312 736/1868	

9. melléklet: VII. kerületi oldal telkeinek mai helyrajzszám alapján gyűjtött adatai

Damjanich-fasor között	Építés éve	Mai cím	Tulajdonos - építető	Tervező	BFL jelzet	Kertel kapcsolatos információ
33479	1868	VII., Damjanich utca 46; Városligeti fasor 39-41.	Tabermann Lajos	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 1189/1868	
33479	1869	VII., Damjanich utca 46; Városligeti fasor 39-41.	Hirsch Jakab	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 216/1869	
33479	1872	VII., Damjanich utca 46; Városligeti fasor 39-41.	Hirsch Jakab	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 543/1872	
33479	1901	VII. Damjanich utca 46.			HU BFL XV.17.d.329 - 33479	
33478	1873	VII. Damjanich utca 48.			HU BFL XV.17.d.329 - 33478	
33477	1865	VII., Damjanich utca 49; Dembinszky utca 52; Peterdy utca 37; 38.	Pietzsch (Pietsch) Ferenc	Pucher József	HU BFL XV.17.b.312 690/1865	
33477	1894	VII. Damjanich utca 50.			HU BFL XV.17.d.329 - 33477	
33484						
33476	1868	VII., Damjanich utca 52.	Petkó Béláné	Incze György, Szumrák P	HU BFL XV.17.b.312 1196/1868	
33476	1869	VII., Damjanich utca 52.	Madarász Győző (Viktor)	Hild Károly	HU BFL XV.17.b.312 447/1869	
33476	1872	VII., Damjanich utca 52.	Pettka Mária	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 929/1872	
33476	1906	VII. Damjanich utca 52.	Mai Manó	Nay & Strausz	HU BFL XV.17.d.329 - 33476	
33482/2	1896	VII. Városligeti fasor 47.			HU BFL XV.17.d.329 - 33482/2	
33482/1	1887	VII. Városligeti fasor 49., VII. Dózsa György út 82/a.			HU BFL XV.17.d.329 - 33482/1	nincs
33481/2	1900	VII. Dózsa György út 82/b., VII. Városligeti fasor 51.			HU BFL XV.17.d.329 - 33481/2	
33481/1-2	1869	VII., Dózsa György út 82/a-b – Városligeti fasor 51.	Hatzl Lipót és Anna		HU BFL XV.17.b.312 1203/1869	
33481/1-2	1871	VII., Dózsa György út 82/a-b – Városligeti fasor 51.	Hatzl Lipót		HU BFL XV.17.b.312 337/1871	
33481/1-2	1871	VII., Dózsa György út 82/a-b – Városligeti fasor 51.	Batizfalvi Sámuel	Lohr Antal, Weber Antal	HU BFL XV.17.b.312 587/1871	
33475/2						
33475/1	1905	VII. Damjanich utca 54.			HU BFL XV.17.d.329 - 33475/1	
33474	1868	VII., Damjanich utca 56.	Mitterdorfer Jánosné	Limburszky József	HU BFL XV.17.b.312 279/1868	
33474	1898	VII. Damjanich utca 56.			HU BFL XV.17.d.329 - 33474	
33473	1863	VII., Damjanich utca 58 – Dózsa György út 78; Dózsa György út 80.	Hatzl Lipót	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 985/1863	
33473	1873	VII., Damjanich utca 58 – Dózsa György út 78; Dózsa György út 80.	Hayldl Lipót	Horváth Ferenc	HU BFL XV.17.b.312 85/1873	
33473	1873	VII. Dózsa György út 80.			HU BFL XV.17.d.329 - 33473	
33472	1863	VII., Damjanich utca 58 – Dózsa György út 78; Dózsa György út 80.	Hatzl Lipót	Lohr Antal	HU BFL XV.17.b.312 985/1863	
33472	1873	VII., Damjanich utca 58 – Dózsa György út 78; Dózsa György út 80.	Hayldl Lipót	Horváth Ferenc	HU BFL XV.17.b.312 85/1873	
33472	1911	VII. Damjanich utca 58., VII. Dózsa György út 78.			HU BFL XV.17.d.329 - 33472	
33475; 33474; 33483; 33472	1863	VII., Damjanich utca 54; 56; Városligeti fasor 47; 49.	Mitterdorfer János, Schöberl Manó	Schleiffer Nándor, Szumi	HU BFL XV.17.b.312 895/1863	

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Nagy Regina Helga
A Hallgató Neptun kódja: EMYDG8
A dolgozat címe: A Városliget fasort kísérő telkek és kertek története
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

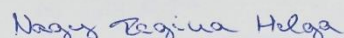
Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025. év 10. hó 30. nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Nagy Regina Helga (EMYDG8) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: 2025. év 10. hó 30. nap

belső konzulens

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Nagy Regina Helga
Neptun-kódja:	EMYDG8
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	Szakdolgozat készítés, TETTD119N
A munka címe:	Kutatás a Városligeti fasort kísérő telkek és kertek sorsáról

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve,	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet

	verziója, elérhetősége		bejegyzésének sorszama

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

.....

.....

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: Budapest, 2025. 10. hó 30. nap

Nagy Regina Helga

Tatács Kata

.....

Hallgató aláírása

.....

Konzulens/Témavezető aláírása